

OPENBARE VERGADERING VAN 13 FEBRUARI 2019

Voorzitter: dhr. P.E.J. den Oudsten

Aanwezig: dhr. J. Been (GroenLinks), mw. G. Chakor (GroenLinks) *tot installatie college*, mw. F.T. Folkerts (GroenLinks), dhr. M. van der Glas (GroenLinks), dhr. J. van Hoorn (GroenLinks), dhr. W.B. Leemhuis (GroenLinks), dhr. N. Nieuwenhuijsen (GroenLinks), mw. A.M.M. Schoutens (GroenLinks), dhr. J. Sietsma (GroenLinks), mw. M. Wijnja (GroenLinks), mw. C.E. Bloemhoff (PvdA) *tot installatie college*, mw. K. Boogaard (PvdA) *na beëdiging*, dhr. T.J. Bushoff (PvdA), dhr. M. van der Laan (PvdA), dhr. J.P. Loopstra (PvdA), dhr. H.E.H. van Niejenhuis (PvdA), mw. E.M. van der Weele (PvdA), dhr. B.N. Benjamins (D66), mw. K.W. van Doesen-Dijkstra (D66), dhr. J.S.R. Lo-A-Njoe (D66), mw. W. Paulusma (D66), dhr. T. Rustebiel (D66), dhr. D. Brandenburg (SP), dhr. J.P. Dijk (SP), dhr. B. de Greef (SP), dhr. W.H. Koks (SP), mw. L.L.B. Wobma (SP), mw. E. Akkerman (VVD), dhr. J. Boter (VVD), mw. I. Jacobs-Setz (VVD), mw. G. de Vries (VVD), dhr. G.B.H. Brandsema (ChristenUnie), mw. I.M. Jongman-Mollema (ChristenUnie) *tot installatie college*, mw. T. Moorlag (ChristenUnie), dhr. P. Rebergen (ChristenUnie), dhr. W.I. Pechler (PvdD), mw. K. de Wrede (PvdD), dhr. T. van Zoelen (PvdD), dhr. M. Bolle (CDA), dhr. H.P. Ubbens (CDA), mw. M.E. Woldhuis (100% Groningen), dhr. A. Sijbolts (Stad en Ommeland), mw. M.J. Sloot (Stad en Ommeland), dhr. M.J.H. Duit (Student en Stad), dhr. A.J.M. van Kesteren (PVV)

Afwezig m.k.: mw. C.T. Nieuwenhout (GroenLinks), dhr. E.P. Bakker (100% Groningen)

Griffier: dhr. A.G.M. Dashorst

Secretaris: mw. Diana Starmans

Formateur: dhr. M.T. Gijsbertsen *tot installatie nieuw college*

Wethouders: dhr. M.T. Gijsbertsen (GroenLinks), dhr. R. van der Schaaf (PvdA), dhr. P.S. de Rook (D66), mw. G. Chakor (GroenLinks), mw. I.M. Jongman-Mollema (ChristenUnie), mw. C.E. Bloemhoff (PvdA), dhr. P.E. Broeksma (GroenLinks) *allen na installatie college*, dhr. J.M. Van Keulen (VVD) *bij agendapunt 3*

1. Opening, mededelingen, vaststellen verslagen en vaststelling agenda

De VOORZITTER: De vergadering is geopend. Er is bericht van verhindering van de heer Bakker. We hebben vanavond een bijzondere vergadering. Wij gaan vanavond het coalitieprogramma bespreken en het college installeren. En wij gaan afscheid nemen van wethouder Van Keulen. Even over de formaliteiten die bij deze vergadering horen. We beginnen straks met het woord te geven aan de fractievoorzitters van de partijen in volgorde van grootte. Bij die het woord krijgen, zitten ook een aantal fractievoorzitters die voor het eerst hier het woord voeren. U weet dat we daar een zeker gebruik voor hebben. In het presidium is vanmiddag afgesproken dat onze cultuur rondom maidenspeeches gewoon in stand blijft. Ik zou zeggen, de kersverse nieuwe fractievoorzitters hebben een beetje mazzel, zij worden niet geïnterrupteerd.

Het tweede is het volgende. U heeft op 2 januari een tijdelijk college ingesteld. In strikt formele zin zijn de wethouders die toen door u zijn verkozen nog steeds collegelid, want u heeft ze niet tijdelijk benoemd. Maar omdat het toch verstandig lijkt om het hele college te installeren, want dan is er ook sprake van een eenheid, van collegiaal bestuur, van een nieuw begin, hebben wij afgesproken – dat is vanmiddag in het overleg met de fractievoorzitters ook aan de orde geweest – dat alle wethouders vanavond gekozen worden en opnieuw beëdigd. Als ik het dan nu ook even heel formeel met u zo mag delen, dan betekent dat dus materieel dat zij aan het begin van deze vergadering hun portefeuille beschikbaar hebben gesteld. Als zij dat niet zouden hebben gedaan, dan zouden zij ook niet opnieuw geïnstalleerd hoeven te worden. Dus u installeert straks het hele college. U heeft voor straks, ik zal daar nog wel even wat aanwijzingen

voor geven, ook het stembiljet voor u waar het hele college op staat, dus u kunt zich vrij voelen om over al die namen nog eens even diep na te denken.

2. Benoemingen

2.a: Bespreking resultaat collegeonderhandelingen

De VOORZITTER: Dan stel ik u voor dat wij de resultaten van de collegeonderhandelingen zo bespreken: u krijgt elk vijf minuten om daarop in te gaan. U ziet de collegetafel leeg, op de heer Gijsbertsen na, die formateur was. Hij zal, indien nodig en gewenst door hem of door u, nog een aantal woorden zeggen over het collegeprogramma naar aanleiding van de opmerkingen van fracties. Zullen wij het op die manier doen? Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Wijnja van GroenLinks.

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Groningen. Onze prachtige gemeente, met een bloeiende stad en een rustig en ruim landelijk gebied, direct naast elkaar. Een gemeente die snel groeit, waar de toegankelijkheid van de stad onder druk staat. Waar het moeilijk is om passende woonruimte te vinden. Waar er tweedeling bestaat tussen mensen die profiteren van gunstige economische tijden en mensen die niet mee kunnen komen. Waar onze inwoners geconfronteerd worden met de consequenties van de gaswinning. Waar de strijd tegen klimaatverandering onze grootste uitdaging wordt. De vraagstukken waar we voor staan in Groningen zijn groot. De financiële omstandigheden slecht. Het is geen eenvoudige klus.

GroenLinks is trots op het resultaat dat vandaag voor ons ligt. Een groen, duurzaam en sociaal coalitieakkoord. Een akkoord waarin de coalitie duidelijke keuzes maakt. En dat is belangrijk, want vraagstukken als klimaatverandering, verduurzaming, een gezonde en groene gemeente, het tegengaan van armoede en het overbruggen van de eerdergenoemde kloof, vragen allemaal om ambitie en scherpe keuzes. Tegelijkertijd is het een akkoord op hoofdlijnen, vanuit de overtuiging dat de gemeente niet in haar eentje oplossingen moet of kan bedenken voor deze vraagstukken. Dat kan alleen wanneer de overheid, inwoners, organisaties en ondernemers daar samen aan werken in maatschappelijke coalities. Het groenste coalitieakkoord ooit. Daar zijn we als GroenLinks niet alleen trots op, dat is ook noodzaak. Het tegengaan van klimaatverandering is veruit de grootste uitdaging van de eenentwintigste eeuw. CO₂-neutraal in 2035 is een doelstelling die staat, met investeringen in de fiets, meer aandacht voor schoon vervoer, een circulaire economie, investeringen in groen, bomen, parken en ecologisch groen, zowel in de stad als in het buitengebied. Er komt een maatschappelijke coalitie met als doel een snelle en betaalbare energietransitie, waarvan al onze bewoners profiteren.

De leefomgeving van inwoners gaat er, zeker in de stad, anders uitzien. De schaarse openbare ruimte zal anders ingevuld worden, met ruimte voor wandelaars en fietsers, spelen en verblijven. De toegankelijkheid wordt verbeterd en we voegen substantieel bomen en groen toe.

Een duurzaam akkoord, waarin wordt gekozen voor investeringen om de leefkwaliteit van onze inwoners duurzaam te verbeteren door in te zetten op schone lucht, een gezonde omgeving, het doorbreken van armoede en schuldenproblematiek, en door de beweging van zorg naar gezondheid in te zetten.

Een sociaal akkoord. De coalitie kiest ervoor om ondanks de lage rijksbijdrage voor het sociaal domein, toch te zorgen dat onze inwoners de zorg krijgen die ze nodig hebben. Om mensen te benaderen vanuit vertrouwen. Maatwerk leveren waarbij de leefwereld van mensen centraal staat. Een inclusief Groningen, en waar je achtergrond of waar je woont geen invloed heeft op de kansen die je krijgt. Het gebiedsgericht werken wordt verder doorontwikkeld. Een manier van werken die past bij de nieuwe gemeente en die recht doet aan inwoners van zowel het stedelijk als het landelijk gebied van de gemeente Groningen.

Er is de afgelopen periode uitstekend samengewerkt, met respect voor elkaars belangen. Dit akkoord vormt de basis voor de samenwerking tussen de coalitiepartijen. Ik wil graag namens GroenLinks de formateur bedanken voor het zorgvuldige proces. Maar bovenal wil ik alle ambtenaren die dit proces hebben ondersteund ontzettend bedanken. Want het is niet zelden nachtwerk geweest.

We hebben hier eerder geconstateerd dat een groot deel van onze inwoners niet naar de stembus is gegaan. De samenwerking vanuit onze gemeenteraad met al onze inwoners vraagt van ons allemaal om ons te verbinden met de wereld buiten dit stadhuis. Dat is een fikse opgave, een grote verantwoordelijkheid en het vraagt van ons allemaal iets anders in ons werk. De GroenLinks-fractie zal in ieder geval al haar menskracht inzetten om hier een bijdrage aan te leveren.

Er komt een college dat GroenLinks van harte ondersteunt, om de inhoud en de bewegingen in het akkoord. Ik heb er alle vertrouwen in dat dit college en de zeven wethouders, die straks zullen worden voorgedragen, erin zullen slagen de grote ambities om te zetten in realiteit. En ik wens het nieuwe college heel veel wijsheid, geluk en gezondheid toe. Dank u wel.

(Applaus)

De VOORZITTER: De heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, dank u wel. Ik zou mevrouw Wijnja graag een vraag willen stellen. In het hoofdstuk over de energietransitie en de wijkvernieuwing staat: 'Er is publieke regie nodig op de uitvoering en financiële middelen van duurzame-energieontwikkeling, want het moet allemaal betaalbaar blijven voor huurders en eigenaren.' Nu is mij dat uit het hart gegrepen en u zei net zelf dat we op zoek moeten gaan naar maatschappelijke coalities en u zei net zelf dat er een kloof is. Nou wil ik u vragen... Ik zou dat namelijk heel graag met u willen doen. Ik zou heel graag met u, vooruitlopend op de plannen van dit college, op de uitwerking van dit college, een plan maken om ervoor te zorgen dat mensen, wanneer zij een omschakeling maken naar schone energie, erop vooruitgaan en niet erop achteruit. En ik wilde eigenlijk vragen of u die handschoen met mij oppakt. Ik vind dat we dat vanuit de gemeenteraad ook kunnen doen en daarop het college alvast een richting in kunnen duwen waar het heen moet. Want ik zie hier mooie woorden, maar uiteindelijk gaat het om de uitvoering, dat zei u ook. En ik vraag mij af of u dat met mij wilt doen.

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): Voorzitter, ik denk allereerst dat het heel goed is om te constateren dat de SP het met ons eens is dat we fors moeten investeren op het tegengaan van klimaatverandering en dat investeringen in duurzaamheidsmaatregelen daarin essentieel zijn. En het is terecht dat de heer Dijk constateert dat wij het eens zijn over het feit dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. En dat vervuilers betalen, daar zijn wij het ook over eens, over CO₂-belasting, daar zijn wij het geloof ik ook over eens. Nou is het zo dat dit een akkoord op hoofdlijnen is, en niet voor niks. Het is om ook de raad de ruimte te geven om met plannen te komen. Ik zou het niet willen formuleren alsof we het college alvast een richting in duwen, want volgens mij heb ik gezegd dat de maatschappelijke coalities bestaan uit de overheid, organisaties, inwoners en ondernemers. Dus als we dat in die gezamenlijkheid kunnen doen, dan ga ik heel graag met de heer Dijk om tafel zitten om daarover na te denken.

De VOORZITTER: Laatste punt, meneer Dijk.

De heer DIJK (SP): Ja maar, voorzitter, als hier staat dat er publieke regie nodig is, dat is mij uit het hart gegrepen. Er is inderdaad publieke regie nodig om ervoor te zorgen dat die partijen, ik noem even voor het gemak de corporaties en laten we het de toekomstige schone-energiebedrijven noemen, dat die de juiste richting in worden gedrukt met publieke regie. Ik zou het heel mooi vinden om dat samen met GroenLinks te gaan doen de komende tijd en ik zou heel graag nu daar ook een ja of een nee op willen horen.

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): Volgens mij hoorde ik de heer Dijk in de eerste termijn zeggen dat we het college een kant op zouden gaan drukken. Dat is waar ik op reageerde, want dat moeten we volgens mij niet doen. Maar dat er publieke regie nodig is, daar zijn we het over eens, dat staat niet voor niks in het akkoord. Wij kunnen het daar te allen tijde samen over hebben.

De VOORZITTER: Ik dank u. Blijf nog even staan, want de heer Duit wil ook nog iets zeggen.

De heer DUIT (Student en Stad): Dank u wel, voorzitter. Ja, in het akkoord zeggen partijen: 'In welk gezin een kind ook geboren wordt, het verdient dezelfde kansen op school en bij deelname aan sport en cultuur.' Momenteel is dat het geval voor kinderen van studenten, die op of onder de armoedegrens leven. Zij hebben namelijk vanwege hun studie geen recht op de Stadspas en daarmee hebben hun kinderen niet dezelfde kansen bij deelname aan sport en cultuur. Met andere woorden, de vraag is of het college, of

het aankomende college, gezien deze doelstelling voornemens om de Stadspas ook voor deze doelgroep beschikbaar te stellen?

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): Ja, dat is een hele goede vraag van de heer Duit. Ik denk dat, wat we in ieder geval in het coalitieakkoord hebben afgesproken, want dat wordt door de heer Duit heel goed geciteerd, is dat gelijke kansen voor iedereen in de breedste zin van het woord gelden. U zult het mij misschien vergeven, want u weet waar ik vandaan kom, uit de raad van Ten Boer namelijk, en dit is mijn allereerste woordvoering als fractievoorzitter van GroenLinks en dat doe ik heel graag. Maar als u dan nu iets specifiek gaat vragen over de Stadspas dan kom ik heel graag na de raadsvergadering daarop terug, want dan kan ik u dat precies vertellen. Maar wat wij in ieder geval met elkaar eens zijn is dat wij ervoor gaan zorgen dat de belangen van kinderen het uitgangspunt zijn en dat die te allen tijde met alles moeten kunnen meedoen.

De heer DUIT (Student en Stad): Oké. Dan zou ik graag de vraag stiekem even door willen spelen naar de informateur, mocht hij daaraan toe willen komen.

De VOORZITTER: De informateur zit hier niet aan tafel, de formateur wel. Misschien nog even een heel klein puntje, want u heeft in grote meerderheid net gedaan alsof mevrouw Wijnja een maidenspeech hield. Ik ga even uitleggen hoe het zit om aan de vertwijfeling een eind te maken, want wij hebben afgesproken dat als je in een van de voormalige raden van een van de fusiegemeenten hebt gezeten, dat je je recht op een maidenspeech allang hebt verspeeld, omdat die in de vorige raad al aan de orde was. Dat is hier het geval. U kunt ook merken dat mevrouw Wijnja een ervaren raadslid is, dat merken we hier vanavond ook al aan haar eerste bijdrage. Dus zij hield geen maidenspeech en daarom stond ik de interrupties, weliswaar achteraf, ook toe. Ik dank u. O, moment, moment, moment. Ho. De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, voorzitter, goed opletten hè. Voorzitter, GroenLinks houdt een pleidooi voor mensen die niet mee kunnen komen. Dat spreekt mij aan. Maar als het aan GroenLinks ligt, dan moeten die Groningers ook de wereld gaan redden. En dat kost deze mensen, waar u een lans voor wilt breken, een vermogen. Hoe gaat u dat oplossen? Want het geld voor eventuele steun is dan op, want dat wordt gebruikt voor het redden van de wereld. Hoe gaat u dat oplossen? Hoe gaat u die mensen, die straks daar heel veel voor moeten neertellen, hoe gaat u die mensen helpen?

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): Voorzitter, ik zou de heer Van Kesteren willen aanraden om eens een afspraak te maken met de studenten die vorige week de klimaatstaking hebben georganiseerd. Zij kunnen namelijk heel goed vertellen wat het belang is van het investeren in het tegengaan van de klimaatverandering. En niet volgende week, of volgend jaar of over tien jaar, maar nu. Wij kiezen daar heel nadrukkelijk voor, omdat dit in het belang van ons allen is. Niet alleen van de mensen die GroenLinks steunen, maar ook voor de mensen die op de partij van de heer Van Kesteren stemmen.

De VOORZITTER: Laatste punt, meneer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, voorzitter, kijk, studenten uitnodigen is prima. Zij hebben een heel andere belevingswereld en een heel ander leven. U moet eens gewoon de gewone mensen uit de volkswijken uitnodigen, dat zou ik u willen adviseren. Vindt u dat ook niet met mij?

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): In de wereld waarin ik leef, zijn scholieren van middelbare scholen die aandacht vragen voor een punt, gewone inwoners die ook recht van spreken hebben. Volgens mij is het heel verstandig als we daarnaar luisteren.

De VOORZITTER: Anderen nog? Niet? Ik wil het nu wel zeker weten. Ik dank u. Aan het woord is de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid, de heer Bushoff. En dit, geachte leden van de raad, betreft een maidenspeech.

De heer BUSHOFF (PvdA): Voorzitter, de verkiezingsuitslag gaf een duidelijke richting aan voor de nieuwe coalitie en een nieuw coalitieakkoord. Zoals de informateur zei, het moet roder en het moet

groener. Wat de Partij van de Arbeid betreft is die opdracht geslaagd. We zetten in op de begeleiding naar werk, voeren de basisbaan in, zetten het kindpakket voort en gaan armoede tegen. We zetten de wijkvernieuwing voort en strijden tegen de tweedeling in onze gemeente. De PvdA wil dat iedereen mee kan doen en niemand aan de zijlijn staat. Dit coalitieakkoord ademt deze visie en heeft een duidelijk sociaal en duurzaam karakter.

Een woord van dank gaat uit naar de onderhandelaars, de formateur, de medewerkers van de gemeente en ook de maatschappelijk partners waarmee gesproken is. Met een gezamenlijke inspanning is ondanks de lastige financiële situatie tot een ambitieus coalitieakkoord gekomen. Dit akkoord vormt de basis voor de samenwerking tussen vier partijen. Samenwerken is nodig in een coalitieland als Nederland om verder te komen. De komende periode gaan GroenLinks, Partij van de Arbeid, D66 en de ChristenUnie deze samenwerking met vertrouwen en plezier aan.

Ondanks de verschillen, die tussen deze partijen en ook tussen Groningers onderling leven, hebben heel veel mensen toch eenzelfde hoop. De hoop op een gezond en gelukkig leven. Heel veel mensen willen graag een Groningen waar we naar elkaar omzien, waar je zeker kan zijn van goed werk en een fatsoenlijk inkomen. Je wil zeker zijn van een betaalbaar huis in een fijne en groene omgeving. Iedereen wil graag het allerbeste onderwijs voor zijn of haar kinderen. En we willen allemaal, wanneer dat nodig is, zeker zijn van liefdevolle zorg. Dit is de hoop die velen delen. Dit is waar we naartoe willen.

Hoe we daarnaartoe gaan, de weg ernaartoe, daar zullen de meningen misschien wel over verschillen. Daar zullen we ook in deze raad scherpe discussies over voeren. En dat is helemaal niet erg. Integendeel, dat is juist iets om te koesteren. Het voeren van het debat, de uitwisseling van argumenten, is namelijk kenmerkend voor onze democratie en vrijheid. Iets dat we moeten koesteren. Evenals dat het sluiten van compromissen noodzakelijk is om een stap dichterbij je ideaal te komen.

De PvdA ziet heel veel van haar idealen terug in dit coalitieakkoord, in dit gezamenlijke verhaal. Gezond groen Groningen is de naam van dit gezamenlijke verhaal. Wat wij willen bereiken, is vertaald in vijf sporen. Deze vijf sporen moeten ertoe leiden dat Groningen niet het eindpunt wordt van de trein, maar juist een springplank wordt voor iedereen om vooruit te komen in het leven.

Deze ambitie gaan we als gemeente niet alleen waarmaken, daar hebben we hulp bij nodig. Onder het motto 'Samen staan we sterk' gaan we maatschappelijke akkoorden sluiten, waaronder een met gemeenten, verzekeraars, zorgverleners, de GGD, sportverenigingen. Samen gaan we een beweging maken van zorg naar preventie, want voorkomen is immers beter dan genezen.

Gezondheid is ook onlosmakelijk verbonden met leefkwaliteit. Een fijne woning in een groene en veilige omgeving, waar je kan sporten en recreëren, draagt bij aan de leefkwaliteit en gezondheid van onze inwoners. Daarom zetten we de wijkvernieuwing voort en investeren we in groen. Een groene omgeving is niet alleen een gezonde omgeving, maar wapent ons ook tegen klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Onze investeringen zijn erop gericht de leefkwaliteit op peil te houden of, liever nog, te vergroten. Ontmoetingsplekken en voorzieningen in wijken en dorpen dragen bij aan die leefkwaliteit. We koesteren deze voorzieningen en willen goede scholen in onze buurten en wijken. Daarom gaan we investeren in nieuwe schoolgebouwen. Goed onderwijs is voor kinderen immers de basis om vooruit te komen in het leven. Daarom zetten we het kindpakket ook voort, zodat elk kind mee kan doen op school, mee kan doen aan sport en cultuur. Zo zorgen we, ongeacht waar je wieg staat, voor gelijke kansen.

Gezond leven in een groene omgeving met gelijke kansen draagt bij aan ons doel, namelijk een gelukkig leven voor al onze inwoners. Veel Groningers behoren al tot de gelukkigste mensen van Nederland. Toch zijn er mensen voor wie dit geluk niet is weggelegd, omdat ze niet zeker zijn van een baan of niet mee kunnen komen met het tempo van deze tijd. Het zijn de mensen die we misschien wel een klein beetje zijn kwijtgeraakt. Zien we ze nog? Of moeten deze mensen het zelf maar uitzoeken? De PvdA vindt van niet. Wij vinden dat iedereen mee moet kunnen komen in het tempo van deze tijd en dat iedereen een plek verdient in Groningen. Daarom zetten wij in op de begeleiding naar werk. We willen meer banen en we voeren de basisbaan in, maatschappelijk en waardevol werk voor een fatsoenlijk loon. Werk is wat ons betreft een belangrijk middel in het tegengaan van armoede. Ook pakken we armoede aan en zetten we in op het voorkomen van schulden. De PvdA gaat voor minder armoede en meer werk.

Wat de PvdA betreft gaan we de strijd aan met de tweedeling in onze gemeente. Wat de Partij van de Arbeid betreft zorgen we ervoor dat niemand aan de zijlijn hoeft te staan en dat iedereen in deze gemeente een fijne en prettige plek heeft. Ik heb er alle vertrouwen in dat de zeven wethouders, die zo meteen worden voorgedragen, hier invulling aan gaan geven. Ik kijk ernaar uit om met het nieuwe

college, met de raad en met de inwoners van Groningen samen te werken aan een gezond, groen, gelukkig Groningen. Dank u wel.

(Applaus)

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is aan de fractievoorzitter van D66, de heer Benjamins.

De heer BENJAMINS (D66): Hebt u hem allemaal al? Voorzitter. D66 ging vorig jaar naar de kiezer met de belofte 'Samen maken we Groningen' en met de speerpunten goed onderwijs, fijn wonen en groene toekomst. Zo zijn we ook de onderhandelingen ingegaan. Het coalitieakkoord is uiteraard een compositie van de speerpunten van alle betrokken fracties, maar wat de fractie van D66 betreft zijn onze eigen accenten hierin goed zichtbaar. Dit akkoord brengt ons oplossingen en opdrachten, die we de komende jaren in samenspraak met de inwoners tot uitvoering willen brengen.

Gezond, groen, gelukkig Groningen. Een ambitieus akkoord, waarbij persoonlijke kwaliteit van leven een leidend principe is voor het gemeentelijk beleid. Een harmonieuzere samenhang bovendien, tussen ruimtelijke en sociale vraagstukken. Want alles raakt steeds verder met elkaar verweven. Daarom zoeken we heel bewust de samenwerking op. De samenwerking met woningcorporaties, ontwikkelaars en wijkinitiatieven waar het gaat om energietransitie en wijkvernieuwing. De samenwerking met het onderwijs waar het gaat om innovatie, participatie en huisvestingsplanning voor langere termijn, met meer zekerheden voor alle betrokken partijen. Maar ook de samenwerking met ondernemers en kennisinstellingen waar het gaat om het aantal arbeidsplaatsen, innovatie en sociaal ondernemerschap.

Dan, Groningen ontwikkelt zich verder, voorzitter, spoor vijf van de vijf uit ons akkoord. Economisch gezien blijven we inzetten op de dynamiek van Groningen binnen de noordelijke regionale samenwerkingsverbanden. Duurzaamheid is hierbij niet alleen maar noodzaak, het is ook een kans. We hebben de sfeer, we hebben de mensen en de urgentie wordt gevoeld. Dat is de juiste mix aan ingrediënten voor de toekomst. Daarnaast richten we de blik nog meer naar buiten. We zoeken aansluiting bij de belangrijke grote steden in Nederland en zetten onszelf bovendien internationaal op de kaart. Dit doen we door bijvoorbeeld ons evenementenbeleid en door op cultureel gebied een hoofdrol te spelen, maar ook door de ontwikkelingen op het Suikerfabriekterrein en de Stadshavens.

Groningers krijgen nog meer kans om zichzelf te ontwikkelen door middel van het behoud van de twee dagen vroeg- en voorschoolse educatie en onderwijsinnovatie, bijvoorbeeld. Maar ook door ons sport- en cultuurbeleid. En we blijven inzetten op onze City of Talent.

Vernieuwing van de democratie doen we van onderop. Het leren van andere kernen binnen onze gemeente en het gebiedsgericht werken hebben wij dan ook hoog in het vaandel staan. D66 is van mening dat een samenleving pas een volwaardige democratie is als het bestuur zijn inwoners en andere belanghebbenden als gelijkwaardige partners ziet. Wij verwachten van college en raad dan ook die houding de komende jaren.

Tot slot, voorzitter. D66 is erg blij dat belangrijke dingen die in de vorige collegeperiode in gang werden gezet, ook daadwerkelijk worden gecontinueerd. Ons dankwoord gaat dan ook uit, niet alleen naar onze medeonderhandelaars, maar ook naar de ambtelijke ondersteuning, er is net al even aan gerefereerd, die echt soms nachtwerk hadden, ook in de weekenden. Ik heb vooral ook enorm respect voor de mensen die thuis op hen hebben gewacht, of die misschien juist wel weggingen, dat weet ik niet. Maar in ieder geval, heel veel dank daarvoor. En heel veel dank uiteraard aan formateur Gijsbertsen.

De VOORZITTER: De heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Dank u wel, voorzitter. Bij het spoor Groningen ontwikkelt zich verder staat een zinnetje over onderwijs: 'Ook zetten we in op een stevige democratiseringsslag.' Ik zou graag aan de fractievoorzitter van D66 willen vragen hoe hij die zin interpreteert.

De heer BENJAMINS (D66): Wij hebben samen met de beoogde maatschappelijke coalitiepartners een gesprek gehad waarin we het ook onder andere gehad hebben over medezeggenschap, en dan met name medezeggenschap van ouders in scholen. Hoe betrekken we ouders meer bij de democratie in een school. Dat is eigenlijk precies wat daar staat.

De heer DIJK (SP): Waar komt die ingeving vandaan?

De heer BENJAMINS (D66): Vanuit het principe dat de betrokkenheid van ouders met scholen en op scholen steeds maar verder afneemt.

De heer DIJK (SP): Laat ik de vraag anders stellen. Waar komt die vraag vandaan? Dat ouders het graag willen en dat leerkrachten zeggen dat zij daar meer behoefte aan hebben, dat ze graag meer betrokken willen zijn bij dat onderwijs. Wat mankeert er nu aan dat het nog niet zo is? En hoe komt dat volgens u?

De heer BENJAMINS (D66): Zoals in veel verenigingen het geval is, voorzitter, geeft het ook op scholen op het ogenblik heel veel frictie als het gaat om het zoeken naar vrijwilligers, het begeleiden van schoolreisjes, het helpen bij schoolse activiteiten als het gaat om sinterklaascadeaus inpakken enzovoort. sinterklaas, kerst, noem het maar op, de kerstmusicals, het organiseren van het paasontbijt... Al die dingen, even los van de invloed van ouders op school, als het gaat om de echte medezeggenschap. Daar gaat het natuurlijk uiteindelijk om, dat ouders zich betrokken voelen bij die scholen.

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Dank u wel, voorzitter. D66 heeft het over samenwerking, betrokkenheid, democratie. Wat zal de houding van D66 zijn in het college als blijkt dat er absoluut geen draagvlak is voor die klimaatmaatregelen, die gezinnen op hele hoge kosten zullen jagen? Omdat die mensen het gewoon niet willen en dat ze zelfs pleiten voor een referendum.

De heer BENJAMINS (D66): Die vraag sluis ik door naar het college, voorzitter, want hij is niet aan mij gesteld.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Daar ben ik het niet mee eens, voorzitter. Ik vraag naar de houding van de partij D66, die hier in de raad zit, wat hun opstelling zal zijn. Dat is niet zo'n gekke vraag, hoor.

De heer BENJAMINS (D66): Voorzitter, de heer Van Kesteren vroeg naar de houding van D66 in het college.

De VOORZITTER: Hij heeft zijn vraag nu bijgesteld.

De heer BENJAMINS (D66): Goed. Volgens mij is er voldoende draagvlak. Als dat er niet blijkt te zijn, dan moeten we een hele andere discussie voeren, voorzitter.

De VOORZITTER: Ik ga eerst even naar de heer Duit en dan ga ik naar de heer Sijbolts.

De heer DUIT (Student en Stad): Dank u wel, voorzitter. Ja, bij mijn weten zit de heer Benjamins al iets langer in de gemeenteraad van Groningen, dus misschien kunt u de vraag wel beantwoorden. Het is eigenlijk dezelfde vraag die ik net aan mevrouw Wijnja stelde, namelijk met betrekking tot gezinnen en kinderen, dat ze waar ze dan ook geboren worden, dezelfde kansen verdienen. Kunt u meer vertellen over de aanpak met betrekking tot de Stadspas voor studenten met kinderen?

De heer BENJAMINS (D66): Voorzitter, dat vind ik een heel ingewikkelde vraag. Want ik ben het eigenlijk niet helemaal eens met de woordkeuze 'dezelfde kansen'. Want feitelijk kan een kind nooit helemaal dezelfde kansen krijgen, wel gelijke kansen. We kunnen gelijke kansen bieden en dat is volgens mij de insteek van het hele verhaal.

De heer DUIT (Student en Stad): Dan dezelfde vraag, maar op basis van gelijke kansen.

De heer BENJAMINS (D66): Wij hebben ook tijdens deze coalitieonderhandelingen heel veel en heel vaak gesproken over mensen met schulden en over hoe we die moeten helpen. Volgens mij mag niemand buiten de boot vallen in dat kader.

De VOORZITTER: Ik ga naar de heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Ja, dank u wel, voorzitter. Het gaat over draagvlak en bestuurlijke vernieuwing – ik moet oppassen om niet weer in de fout te vervallen dat ik zeg 'bestuurlijke vernieling, zoals ik dat in de vorige collegeperiode vaak heb gedaan. D66 levert straks die wethouder. In de vorige periode was mijn fractie heel hoopvol over de rol van D66 daarin, maar wij kwamen van een koude kermis thuis. Als ik nu het collegeakkoord lees, dan staat er dat waar het gaat om het vinden van draagvlak, dat het eigenlijk alleen kan met inachtneming van dit coalitieakkoord. Zijn we dan niet weer terug bij af? Is het dan zo dat u alleen draagvlak zoekt op het moment dat mensen om draagvlak vragen? En waar u naartoe gaat en in gesprek gaat, is het dan zo dat het collegeprogramma leidend is voor het draagvlak? Of is het eigenlijk zo dat we terug bij af zijn...

De heer BENJAMINS (D66): Voorzitter, ten eerste is het geen collegeprogramma zoals u hebt kunnen lezen, het is een coalitieakkoord. Volgens mij is het een open uitnodiging aan iedereen om met elkaar samen te werken en om het college ook de mogelijkheid te geven om iedereen uit te nodigen om samen te werken. Dat is volgens mij wat er staat.

De VOORZITTER: Anderen nog? Ik dank u wel. De fractievoorzitter van de SP, de heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Voorzitter. Er gaat niet ineens een andere wind waaien in het gemeentehuis. Inhoudelijk wordt het accent groener en socialer. De politieke doelstellingen zijn scherper. Dit zijn niet mijn woorden, het zijn de woorden van wethouder Van der Schaaf in de Volkskrant van vorige week. Woorden die dit coalitieakkoord perfect beschrijven. Doorgaan op dezelfde weg. Het zijn precies de woorden waar de SP-fractie in het duidingsdebat voor waarschuwde. Een onsje meer of een onsje minder. De één-pot-nat-politiek waar zoveel mensen buiten dit stadhuis over spreken en waardoor steeds minder mensen de gang naar de stembus maken. Daar waar behoefte is aan echte verandering en de rol die de overheid en de politiek moeten innemen, blijven fundamentele veranderingen achter. Veranderingen die de markt moeten beteugelen en de democratie en zeggenschap van Groningers zouden moeten vergroten. Ik kom hier later op terug.

Want voorzitter, de SP ziet ook heus wel een aantal zaken terug waarover het de afgelopen jaren in deze raad en daarbuiten veel is gegaan en waar veel over te doen was. We zien daar ook heus wel verbeteringen in. Zoals in de huishoudelijke zorg, die van een algemene voorziening wordt omgezet naar een maatwerkvoorziening. Dit kan mensen eindelijk de zorg op maat bieden die zij nodig hebben. Een stap in de goede richting, zou je kunnen zeggen. Helaas blijkt deze verandering vooralsnog wel gekoppeld te zijn aan een bezuiniging van 850.000 euro in 2020 en de jaren daarna. Waarom wordt deze bezuiniging nu al ingeboekt, nog voordat is bekeken welke ondersteuning mensen daadwerkelijk nodig hebben? Nu staat namelijk de bezuiniging centraal en niet de mens centraal, zoals de titel van het hoofdstuk wel doet vermoeden. Graag een reactie van de formateur.

De afgelopen jaren hebben wij veel en vaak over betaalbaar wonen gesproken. De SP heeft meerdere voorstellen gedaan voor minimumpercentages aan sociale huur bij nieuwbouwprojecten. Telkens reageerde dat college dat het moeilijk of onmogelijk was. Nu blijkt het wel te kunnen en wil deze coalitie van de jaarlijkse woningbouwopgave 30% sociale huur realiseren. Dat gaat de goede kant op, voorzitter.

Zo zijn er wel meer voorbeelden te noemen. Alternatieven voor auto's op het Oosterhamriktracé; het weerstandsvermogen gebruiken om noodzakelijke investeringen te doen; het onderhoudsniveau van de openbare ruimte verbeteren; meer jongerenwerkers; meer opbouwwerkers; de segregatie op scholen actief bestrijden; het verbeteren van schoolgebouwen; noodzakelijke banen voor fatsoenlijk loon; en aanvulling voor het budget op inkomenstoeslag. Stuk voor stuk plannen waar de SP de afgelopen jaren voor heeft gepleit of haar steun voor heeft uitgesproken.

Maar wat de SP wel onvoorstelbaar vindt, is dat deze coalitie opnieuw meer geld gaat uitgeven aan de binnenstad, terwijl hier de afgelopen jaren al miljoenen aan zijn uitgegeven. Ja, de binnenstad is belangrijk voor Groningen, maar het is echt niet het enige hier in de stad en daarbuiten. Wij vinden het ook onvoorstelbaar dat deze coalitie en deze raad steeds maar meer geld blijven uitgeven aan zichzelf. Naast een onnodig dure verbouwing van deze raadszaal en een absurd hoog aantal burgercommissieleden krijgen we meer wethouders en wil deze coalitie hier jaarlijks nog eens 800.000 euro extra aan ondersteuning aan uitgeven. Dat vind ik eerlijk gezegd wel lef hebben, omdat vanaf volgend jaar twee

miljoen euro aan gemeentelijke taken zal moeten worden afgestoten volgens deze coalitie. Wat de SP betreft, bezuinigt u eerst op uzelf en op deze gemeenteraad, voordat u twee miljoen euro per jaar inboekt voor het afstoten van gemeentelijke taken. Ik zag trouwens ook nog dat het oploopt. Graag een reactie van de formateur.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Ik wil de heer Dijk er wel graag even op wijzen dat wanneer hij het heeft over de toename van het aantal commissiewoordvoerders of burgerraadsleden, dat de SP daar zelf op 2 januari mee heeft ingestemd.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, dat klopt. Maar dat u er dertig zou gaan kiezen met zijn allen vonden wij wel een beetje erg gortig.

Voorzitter, de grootste spanning bij dit coalitieakkoord zit hem in de wijkvernieuwingsplannen en de overgang naar schone energie. De woorden zijn mooi, maar hoe pakt het uit. Het zit hem volgens de SP in de manier hoe de zeggenschap georganiseerd wordt en of deze plannen de toets van sociale rechtvaardigheid kunnen doorstaan. De SP geeft het nieuwe college graag een aantal criteria voor die sociale rechtvaardigheid mee. Ten eerste, geef bewoners echte zeggenschap bij renovatie en de herinrichting van hun huis, hun straat en hun buurt. Laat dit niet over aan de willekeur van woningbouwcorporaties of ontwikkelaars, die te vaak en te veel fouten hebben gemaakt en nog steeds maken, en waarvan de belangen geregeld tegengesteld zijn aan die van bewoners. Zorg dat er per wijk meer sociale huurwoningen komen. De theorie dat gemengde wijken voor meer sociale samenhang zorgen, heeft in de praktijk te vaak geleid tot sloop of verkoop van betaalbare woningen, waar minder en vooral duurdere koopwoningen voor terugkwamen, met als gevolg dat er in wijken ook een kloof tussen straten met dure koopwoningen aan de ene kant en straten met betaalbare huurwoningen aan de andere kant is ontstaan. Helemaal geen sociale samenhang of sociale cohesie, maar keiharde tweedeling in een wijk. Geef bewoners bij wijkvernieuwing een terugkeergarantie en een woonlastengarantie. Een terugkeergarantie zodat bewoners niet hun buurt en wijk uitgejaagd worden en een woonlastengarantie omdat dit zorgt voor draagvlak voor noodzakelijke energierenovaties. En ja, meneer Van Kesteren, dat is goed voor de portemonnee van de huurder. Als je een huis isoleert, dan gaan de woonlasten naar beneden. Dat is heel goed voor die mensen. Op die manier kun je draagvlak creëren. Het slagen van deze twee thema's...

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren kijkt me nu veelbetekenend aan.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, voorzitter.

De VOORZITTER: Daar leid ik uit af dat hij wil reageren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Dat daagt mij natuurlijk wel uit, want dit is wel een hele eenvoudige voorstelling van zaken. Ik denk dat de plannen, waar de SP ook telkens mee komt, huurders en gewone mensen absoluut niet zullen helpen. Want zij worden voor zeer hoge kosten gesteld. Dan kunt u wel een verhaal ophangen en de gemoedsrust van mensen proberen te sussen, maar u weet net zo goed als ik dat de lasten ook met dit college, en ik hoop dat we daar elkaar in vinden in een oppositierol, dat het toch mensen tekortdoet. Vindt u dat ook niet, dat de kosten alleen maar toe zullen nemen? Juist voor uw achterban.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, de hele stad en het ommeland van deze gemeente zijn mijn achterban. Als ik u een ding kan vertellen, wij hebben de afgelopen jaren zoveel met huurders in volkswijken gestreden voor woningbouwverbetering en het isoleren van hun woningen zonder huurverhoging, om ervoor te zorgen dat de energierekening naar beneden zal gaan. Dus ga mij niet vertellen wat die mensen meemaken en dat zij in de winter inderdaad aan het stoken zijn voor de buitenlucht. Daar zijn maar een aantal heel erg blij mee en dat zijn de energiebedrijven. De huurders betalen daar de lasten van. Dus kom daar niet bij mij mee aan. Maar kom er wel mee aan dat u ook sociale rechtvaardigheid wilt, dus dat u ook

zegt dat u woonlastengarantie of terugkeergarantie wilt voor die mensen in die buurten en wijken. Dat is namelijk de taak en de opdracht, die ik dit college meegeef, als zij überhaupt steun willen voor grote wijkvernieuwingsplannen van de SP. Want dat is namelijk waar het om gaat. Ik geloof echt dat mensen graag willen dat hun woning wordt gerenoveerd. Ik geloof ook dat mensen willen dat we de wereld wat beter maken en dat we minder vervuilen. Maar waar ik nog meer in geloof, is dat mensen de macht van grote energiebedrijven willen breken, zodat ze zeggenschap hebben over hun eigen energie, over hun eigen woningbouwcorporatie en over hun eigen onderwijs en noem maar op. Dat is wat noodzakelijk is om draagvlak te creëren.

De VOORZITTER: Korte reactie, meneer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Voorzitter, dan wil ik de SP toch de praktijk onder de aandacht brengen. Het beleid...

De VOORZITTER: Een korte reactie.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Het beleid van energie, warmtepompen, het isoleren van huizen, dat zal zoveel geld kosten, ook woningcorporaties zullen ermee geconfronteerd worden. En hoe je het wendt of keert, dat zal doorberekent worden aan de huurders. Dus u moet gewoon wel een goed verhaal en een objectief verhaal aan uw achterban gaan vertellen.

De VOORZITTER: Ik stel voor dat wij dit onderwerp nu afsluiten.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, een objectief verhaal en een fatsoenlijke, fundamentele analyse betekent dat als jij ervoor gaat zorgen dat milieuvervuiling – bijvoorbeeld door een CO₂-heffing, ik hoorde dat de GroenLinks-fractievoorzitter net ook al zeggen – als je dat doorberekent aan de grote bedrijven, dan gaat het helemaal niet naar de energierekening van mensen. Dat hoeft niet. Zeker niet. Het kan ten koste gaan van de winsten. Maar daar wilt u niet naar kijken. Dat is uw kapitalistische inborst. Dat is waarom u eigenlijk gewoon een reserve-VVD'er bent en dat wilt u niet zien.

De VOORZITTER: Ik verzoek u zich te onthouden van alle commentaar behalve via de interruptiemicrofoon. Wilt u uw betoog afronden?

De heer DIJK (SP): Ja, graag. Het slagen van deze twee thema's vereist volgens de SP meer dan maatschappelijke coalities. Het vereist een overheid en een politiek die de regie neemt en die commerciële belangen ondergeschikt maakt aan het algemene belang, het belang van de Groninger samenleving. Die heldere keuzes ontbreken tot nu toe wel in dit akkoord. Daarom zal de SP met alternatieven en bewonersacties komen waar dat nodig is. Zo willen wij de criteria voor sociale rechtvaardigheid zeker stellen om te voorkomen dat wijkvernieuwing en de overgang naar schone energie, de twee grootste uitdagingen voor de toekomst van Groningen, een experimenteel en groen elitair feestje zullen worden. Maar vooral om te voorkomen dat Groningers hierdoor het vertrouwen in hun overheid verliezen en zo tegenover diezelfde overheid komen te staan.

Tot slot, het accent is inhoudelijk inderdaad iets verlegd. Maar er blijkt met de ChristenUnie en zonder de VVD geen fundamentele verandering te komen. Veranderingen die zo nodig zijn voor sociale rechtvaardigheid. Het ontbreekt volgens de SP echt aan het breken van de macht van de markt. Door de marktwerking uit de zorg te slopen, huurders meer zeggenschap te geven, door een gemeentelijk energiebedrijf op te richten en door ons openbaar onderwijs weer te democratiseren.

Kort samengevat, voorzitter, en dan rond ik echt af, in dit coalitieakkoord staat een aantal goede voornemens, maar echt fundamentele veranderingen ziet de SP nog niet. Die zullen de komende jaren van buiten het stadhuis moeten komen. De SP zal de komende jaren de katalysator van die sociale vooruitgang moeten zijn en daar zijn wij meer dan klaar voor. Dank u wel.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. De fractievoorzitter van de VVD, mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS (VVD): Dank u wel, voorzitter. De fractie van de VVD was blij verrast met de titel van het coalitieakkoord. De titel van het VVD-verkiezingsprogramma luidde immers Goed leven in

Groningen. Dat lijkt erg op Gezond, groen en gelukkig Groningen. De inhoud, echter, vertelde ons iets heel anders. De VVD is trots op onze bloeiende en bruisende gemeente. Wij kiezen met elkaar voor een gemeente waar het goed wonen, werken, ondernemen, recreëren en studeren is. Deze coalitie kiest daar niet voor. In deze coalitie worden zij die een huis bezitten, extra gestraft. Ze dragen immers al ozb af en met de stijgende huizenprijzen nog eens meer. Het is maar wat je gelukkig noemt.

Het is een trieste constatering dat dit coalitieakkoord spreekt over een gezond, groen en gelukkig Groningen, maar dan vooral niet toeziet op de hele gemeente. Het coalitieakkoord gaat vooral over de oude gemeente Groningen en dan nog een beperkt deel van deze gemeente en een zeer beperkt deel van deze inwoners. Zo spraken de kandidaat-wethouders vorige week vrijwel allemaal consequent over de stad. Hiermee geven ze aan geen oog te hebben voor de nieuwe gemeente. Wij vragen ons af wat dat betekent voor de inwoners van Ten Boer, Ten Post, Garmerwolde, Garrelswear, Lellens, Thesinge, Wittewierum, Woltersum, Onnen, Glimmen, Noordlaren en Haren. Tellen zij niet mee? Mogen deze inwoners niet gelukkig worden?

De VOORZITTER: Mevrouw De Wrede.

Mevrouw DE WREDE (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dank u wel. We moeten weer even een stukje terug in het verhaal, maar mevrouw Jacobs zei zonet dat ze het jammer vond dat de ozb verhoogd werd. Daar kan ik me zeker iets bij voorstellen, maar de VVD is natuurlijk een partij die altijd vrij nauwgezet is op de financiën van de gemeente. Dus mijn vraag is, had mevrouw Jacobs dan liever gezien dat er bijvoorbeeld was bezuinigd op jeugdhulp.

Mevrouw JACOBS (VVD): Het is niet mijn idee om te bezuinigen op de jeugdhulp. Dat staat ook niet in ons verkiezingsprogramma. In ons verkiezingsprogramma staan andere plannen.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Ja, mevrouw Jacobs is teleurgesteld over het feit dat er zo weinig aandacht is voor de dorpen en wijken, die heringedeeld zijn met de gemeente Groningen. Mijn fractie deelt die onvrede. Maar was het dan niet beter geweest dat u niet had ingestemd als VVD met de gemeentelijke herindeling? Want dat lag natuurlijk wel in de lijn der verwachtingen. Het was de angst van de inwoners, met name ook in Haren, dat zij vergeten zouden worden. Dit coalitieakkoord is dan misschien een heel naar resultaat van die herindeling.

Mevrouw JACOBS (VVD): Met de VVD in de coalitie waren in ieder geval die dorpen niet vergeten.

De VOORZITTER: De heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Ja, voorzitter, ik hoor altijd als er een ozb-verhoging is, dan weet je dat er ergens een VVD'er heel hoog de lucht in schiet. Dat is uw goed recht, dat is uw achterban, daar komt u voor op zichtbaar. Maar voorzitter, ik zou het zo fijn vinden als de VVD ook een keer bij de jaarlijkse huurverhogingen op 1 juli ook zo enorm op zou springen en zou zeggen dat het zo'n schande is en echt niet kan. Kan ik dat verwachten vanaf juli?

Mevrouw JACOBS (VVD): We zullen daar inderdaad naar kijken. Op het moment dat wij vinden dat die huurverhoging onredelijk is, dan zullen wij daar zeker voor strijden.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, dat is echt een mooie verandering ten opzichte van de afgelopen jaren. Ik kan u nu al...

Mevrouw JACOBS (VVD): Ik zei, op het moment dat wij vinden dat de huurverhoging onredelijk is.

De heer DIJK (SP): Ja, maar ik kan u nu al aankondigen dat er vast een huurverhoging aankomt en ik reken dan echt op uw steun. Ik vind dit mooi om te horen.

Mevrouw JACOBS (VVD): Als die onredelijk is, dan zal ik dat zeker doen. Zo zal ik alle onredelijke voorstellen...

De VOORZITTER: Mevrouw Jacobs kan nu haar betoog vervolgen.

Mevrouw JACOBS (VVD): Wat ons betreft moet het gaan over goed leven in Groningen. Wij denken dan aan wonen, werken en leven. De VVD wil echte banen, geen basisbanen. Als iemand gesubsidieerd als fietssteward of klassenassistent aan de slag kan, waarom kan dat dan niet ongesubsidieerd? Laat helder zijn, de VVD wil kiezen voor maatwerk op weg naar een echte baan.

Het mkb is naast de grote overheidsinstellingen als de RUG, de Hanze en het UMCG, de banenmotor van Groningen. Hoeveel aandacht krijgen deze ondernemers in de coalitie? Hoe zorgt deze coalitie dat het groeiend tekort aan arbeidskrachten in bijvoorbeeld de bouw, de installatietechniek en de ict niet nog verder oploopt? Wij gunnen ondernemers de ruimte om te ondernemen en een faciliterende overheid, die ze daarbij ondersteunt. Wij hopen dat de ondernemers deze kans van deze coalitie krijgen. De ondernemers in de binnenstad willen een bereikbare binnenstad. Maar wat krijgen ze? Bomen op de Grote Markt. Worden ondernemers daar gelukkig van?

Wij missen het bedrijfsleven in de energietransitie. Verduurzaming begint vaak bij bedrijven, zij hebben experimenteerruimte nodig. De overheid moet daarom sturen op doelen en effecten, en niet op speciale technieken. Waarom geen plannen om innovatieve ideeën te stimuleren? Bijvoorbeeld pilots met de gemeente in een voortrekkersrol en anders eerst de afnemer.

De VVD vraagt wel aandacht voor de jongerenhuisvesting. We hebben immers de afgelopen periode geconstateerd dat er op dat terrein grote problemen zijn, die hoognodig aangepakt moeten worden.

De VOORZITTER: Ik ga u even onderbreken. De heer Benjamins.

De heer BENJAMINS (D66): Ja, voorzitter, ik heb een vraag aan de VVD. De VVD zei daarstraks dat ondernemers experimenteerruimte nodig hebben. Nou staat in het coalitieakkoord over de basisbaan dat het een experiment is. Heeft de overheid dan geen recht op experimenteerruimte?

Mevrouw JACOBS (VVD): Ik denk zeker dat de overheid ruimte heeft om te experimenteren. Wij hadden het inderdaad over het experimenteren met duurzame initiatieven in de energietransitie. Wij denken dat een basisbaan, daar waar het gaat om noodzakelijke arbeid, dat het gewoon goed is om daar een reguliere baan van te maken. Waarom zou je inderdaad een gesubsidieerde baan doen als je vindt dat er fietsstewards of klassenassistenten nodig zijn? Dan zouden wij zeggen, gun die mensen een echte baan.

De VOORZITTER: De heer Bushoff.

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, voorzitter. Er wordt steeds gesuggereerd dat een basisbaan geen echte baan is. Maar het is gewoon maatschappelijk waardevol werk voor een fatsoenlijk loon. Dus wat rijmt daar niet mee dat het geen echte baan zou zijn?

Mevrouw JACOBS (VVD): Waarom noemen we het dan een basisbaan? Als we vinden dat een school met vijf klassenassistenten een zesde nodig heeft, waarom zorgen we dan niet dat de school een zesde klassenassistent aanneemt en noemen we het een basisbaan?

De heer BUSHOFF (PvdA): Op dit moment gebeurt het nog niet.

De VOORZITTER: De heer Bushoff heeft het woord. Gaat uw gang.

De heer BUSHOFF (PvdA): Sorry voorzitter. Op dit moment gebeurt het nog niet, dus moet er iets veranderen en kunnen we het niet aan de markt overlaten. Anders komen deze mensen niet aan het werk en blijft het maatschappelijk belangrijke werk wel degelijk liggen. Dus wij gaan actie ondernemen om ervoor te zorgen dat het maatschappelijk belangrijke werk opgepakt wordt en deze mensen aan het werk komen. Prima als het dan een basisbaan heet. Het blijft goed werk voor een fatsoenlijk loon. Het blijft echt werk.

Mevrouw JACOBS (VVD): Ik vervolg mijn betoog. We hebben de afgelopen periode geconstateerd dat er op het terrein van de jongerenhuisvesting grote problemen zijn, die hoogst noodzakelijk aangepakt moeten worden. Anders krijgen we straks weer studenten in een tentenkamp. Waarom pakken we deze problemen niet aan? Mogen onze studenten dan niet gelukkig worden?

Daarnaast heeft de meerderheid van de raad in de afgelopen periode zich nooit vast willen leggen op een percentage socialehuurwoningen. U hoorde het de heer Dijk net ook al zeggen. Het verbaast ons dan zeer dat de partijen die daar de afgelopen jaren om goede redenen tegen waren, nu opeens voor zijn en een percentage willen opnemen.

Wat ons verder opvalt, is de enorme aversie tegen de auto. Niet meer verplaatsing binnen de Ring van wijk naar wijk, maar binnenstedelijk verplaatsen moet via de Ring. Dus via een enorme omweg met veel meer uitstoot. Wie wordt daar gelukkig van?

Naar goed links gebruik geven we heel veel geld uit, nemen we een voorschot op de toekomst en zijn de brokken voor de volgende colleges. Er wordt flink ingeteerd op het eigen vermogen, er wordt een enorme lastenverzwaring opgelegd aan huizenbezitters en we doen het autobezit in de ban.

De VOORZITTER: De heer Benjamins.

De heer BENJAMINS (D66): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik ben zo nieuwsgierig naar waar de VVD toch op had willen bezuinigen of waar de VVD dat geld allemaal vandaan had willen halen voor al die plannen.

Mevrouw JACOBS (VVD): Misschien hadden wij wel minder willen uitgeven. Wat je nu in ieder geval ziet, is dat er heel veel wordt uitgegeven en dat er in ieder geval niet voor elke uitgave op dit moment een dekking is.

Zij die volgens dit college de lasten moeten dragen, worden consequent weggezet als profiteurs. Die term zouden wij niet gebruiken voor inwoners die vele stenen hebben bijgedragen en nog steeds bijdragen aan een leefbare samenleving en de gemeente hebben voorzien van economische impulsen. Blijkbaar mogen werkende Groningers niet gelukkig blijven.

Tot slot, voorzitter, volgens de VVD is dit een coalitieakkoord waarbij ongeveer 85% van de inwoners en het grootste deel van de ondernemers helemaal vergeten worden. Wat ons betreft mogen mensen zelf bepalen waar ze gelukkig van worden en hoeft de gemeente dat niet voor te schrijven. De gemeente moet de mensen de ruimte geven om hun eigen geluk te bepalen. Dat doet deze coalitie wat ons betreft niet. Daar wordt de VVD niet gelukkig van. Dank u wel.

De VOORZITTER: De heer Bushoff nog.

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, we weten allemaal natuurlijk dat we door een gemeentelijke herindeling zijn gegaan en dat Groningen groter is geworden. Net werd ook genoemd dat Garrelsweer een van onze dorpen zou zijn. We zijn wel groter geworden, maar dat dorp ligt volgens mij in Loppersum en dat hoort niet bij ons. Echter, alle andere dorpen die wel bij ons horen, die worden helemaal niet vergeten in ons coalitieakkoord. Sterker nog, we hebben heel veel aandacht voor die dorpen. Dus waar haalt u het vandaan dat wij de dorpen van de gemeente, die nu bij Groningen zijn gekomen, vergeten?

Mevrouw JACOBS (VVD): Als je wat ons betreft het coalitieakkoord doorneemt, gaat het over wijkvernieuwing, over de sociale achterstandswijken en over allemaal dingen. Wat er over Ten Post en Ten Boer vooral in staat, is dat er ingezet moet worden op de versterking. Wat er over Haren vooral in staat, is dat er aandacht moet zijn voor de vergrijzing in het dorp.

De VOORZITTER: Laatste opmerking, de heer Bushoff.

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, er staat ook wel degelijk iets in over dorpsvernieuwing, over dat de voorzieningen op peil moeten blijven in de dorpen. Dus er staan genoeg dingen in ook voor de dorpen.

Mevrouw JACOBS (VVD): Daarin verschillen wij dan van mening.

De VOORZITTER: Dan gaan we naar de fractievoorzitter van de ChristenUnie. De heer Brandsema. Maidenspeech.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Dit is een bijzonder moment. Ik sta hier voor het eerst de raad toe te spreken als raadslid en na zeventig jaar oppositie maakt de ChristenUnie voor het eerst deel uit van het college en zitten we in de coalitie. Een positie die nieuw voor ons is, maar waar we bovenal dankbaar voor zijn. Een positie waar de ChristenUnie, zoals twee oud-fractievoorzitters vorige week vertelden, tot nog toe alleen maar van kon dromen. We zijn de onderhandelingen ingegaan met als doel om onze idealen voor deze gemeente dichterbij te brengen. Zoals mevrouw Jongman tijdens de informatieperiode al aangaf, het ChristenUnie-blauw moet herkenbaar zijn en dat is gelukt. Voorzitter, we hebben een intensieve, maar goede tijd achter de rug. Drie keer per week met de formateurs, onderhandelaars en ambtelijke ondersteuning bij elkaar in een ruimte zitten, het werd een vertrouwde routine, die we vorige week naar volle tevredenheid hebben kunnen afsluiten. Daarbij wil ik in het bijzonder de ambtenaren bedanken, die in sneltreinvaart allerlei stukken aanleverden aan ons, wat volgens mij voor hen soms een race tegen de klok moet zijn geweest. Dank jullie wel.

Maar dit alles heeft wel geleid tot een groen, sociaal en duurzaam coalitieakkoord dat voor ons ligt. Een akkoord waarin wat de ChristenUnie betreft een goede balans gevonden is tussen de ambities van GroenLinks, Partij van de Arbeid, D66 en de ChristenUnie, en de financiële middelen die daarvoor nodig zijn. Door de forse tekorten in het sociaal domein en door de ontoereikende budgetten vanuit het Rijk hebben we ambities moeten temperen, hebben we kritisch gekeken naar de eigen organisatie, hebben we het weerstandsvermogen aangesproken en hebben we, alhoewel we dat liever hadden voorkomen, de ozb verhoogd. En niet onbelangrijk om te vermelden, dit is het eerste coalitieakkoord van de nieuwe gemeente Groningen, bestaande uit de oude gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer.

Voorzitter, dan nu de inhoud. Als coalitie kiezen we ervoor om te investeren in de mensen en willen we hen perspectief bieden. Daarbij hebben we primair oog voor het kind en het gezin waarin het opgroeit. Want het gezin is de kiem van waaruit het sociaal kapitaal van onze samenleving ontstaat. Daar leert men in een veilige omgeving omgaan met zorgen, met teleurstellingen, omzien naar de ander, ergens voor moeten knokken en culturele gebruiken. Maar niet elk gezin is veilig, warm en liefdevol. Er zijn gezinnen waar de problemen zich opstapelen, zoals werkloosheid, armoede, problematische schulden, verslaving en huiselijk geweld. Voor deze zogenaamde multiprobleemgezinnen willen we een top-240-aanpak, waarbij we door intensieve begeleiding toewerken naar een duurzaam perspectief op verbetering. Meer algemeen willen we gaan voor een armoedevrije generatie. Voorzitter, deze coalitie heeft oog voor kwetsbare mensen. Naast de aanpak voor multiprobleemgezinnen, hebben we besloten om de sluiting van de Toppelzone door te zetten. Deze zal 31 maart sluiten, waarbij goede opvang en begeleiding van de vrouwen essentieel is. Eenzaamheid is een groeiend probleem in de samenleving, wat vooral ouderen treft. Maar ook jongeren kunnen eenzaamheid ervaren. Als stad met meer dan 60.000 studenten hebben we ook hier oog voor. Een sterke samenleving is een samenleving met cohesie. Daarom zetten we in op sterkere netwerken op wijk- en buurtniveau, waarbij we ook kijken wat de stadswijken kunnen leren van Haren en Ten Boer. Daarnaast stimuleren we contacten tussen verschillende generaties en groepen mensen.

Voorzitter, een sterke samenleving verdient ook een sterke overheid. Een sterke overheid is niet hetzelfde als een grote overheid. Maar een sterke overheid is zich bewust van haar eigen positie en pakt regie. Dat wil deze coalitie deze periode ook gaan doen. Daarvoor hebben we in het bijzonder vier opgaven benoemd, die we gezamenlijk met een scala aan partijen uit deze gemeente willen aanpakken in zogenaamde maatschappelijke coalities. De eerste is een coalitie op wijk, welzijn en preventie, waarbij we bijvoorbeeld de WIJ-teams nog meer inzetten als netwerkaanjager in wijken en dorpen. De tweede coalitie willen we gaan vormen rondom het thema wijkvernieuwing en energietransitie. We zien een grote opgave voor ons, waarbij we de energietransitie willen gebruiken als hefboom om ook sociale opgaven aan te pakken. Bij deze aanpak houden we oog voor draagvlak en financiële draagkracht van onze inwoners. Een niet onbelangrijk onderdeel van dit thema is het gasdossier. Als gemeente willen we ontzorgen en coördineren, en zullen we het vertrouwen van inwoners, of eigenlijk het wantrouwen van inwoners richting de overheid stapje voor stapje moeten proberen te verminderen. Met de derde maatschappelijke coalitie willen we samen met het onderwijs segregatie op scholen tegengaan, willen we de zeggenschap een impuls geven en gaan we langetermijnplannen maken met betrekking tot

onderwijshuisvesting. We trekken daar deze periode extra geld voor uit en verduurzaming is daarbij een belangrijke aanjager. Als laatste gaan we samen met het bedrijfsleven en het onderwijs een coalitie vormen om de huidige economische ontwikkeling vast te houden en waar nodig te versterken, en willen we de groeiende werkgelegenheid een impuls geven. Daarbij hebben we in het bijzonder aandacht voor het mbo en vakmanschap. Om voldoende werkgelegenheid te behouden en te creëren voor praktisch geschoolde inwoners willen we meer maakindustrie naar deze regio trekken, waarbij de speerpuntsectoren uit onze economische agenda als leidraad kunnen dienen.

Voorzitter, ik ga naar een afronding. De ambities van deze coalitie kunnen we niet alleen realiseren en die willen we ook niet alleen realiseren. We willen werken aan een bloeiende gemeente samen met de inwoners, met onze partners, zoals in de maatschappelijke coalities, en met de gehele raad. En dan wens ik tot slot, alhoewel het college er nog niet zit, het nieuwe college veel plezier, wijsheid, sterkte en Gods zegen toe in het werk dat voor hen ligt. Dank u wel.

(Applaus)

De VOORZITTER: Het woord is aan de fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren, mevrouw De Wrede.

Mevrouw DE WREDE (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. De Partij voor de Dieren wil het nieuwe college feliciteren met het mooie akkoord dat voorligt. Wat ons betreft kon het minder. Centraal in dit akkoord staan de mens, leefkwaliteit en een groene en gezonde leefomgeving. Er is veel aandacht voor mensen met wie het minder goed gaat en daarin wordt geïnvesteerd. Kinderen zijn belangrijk. Er wordt terecht niet op ze bezuinigd. En zoals ze op dit moment de straat hebben opgeëist in het kader van het klimaat, wordt hen in dit akkoord weer meer de straat gegund om er te kunnen spelen. Het maken van verbindingen is ook een thema in de vorm van maatschappelijke coalities om problemen aan te pakken. Waar lang de teneur is geweest dat mensen floreren bij individuele ontwikkeling, lezen we in dit akkoord dat mensen elkaar moeten kunnen ontmoeten en dat we elkaar nodig hebben. De Partij voor de Dieren is natuurlijk ook blij met de aandacht voor groene daken, het ontsteden van tuinen, de aandacht voor bomen en natuurinclusief bouwen. Hoe het college vorm gaat geven aan deze zaken, dat zullen we natuurlijk de komende tijd goed in de gaten houden.

Er zijn ook enkele verbindingen die naar ons gevoel niet worden gelegd. Zo staat er in een zinnetje dat het verminderen van de consumptie van dierlijke producten niet alleen het dierenwelzijn bevordert – dat kun je gerust stellen – maar dat het ook effect heeft op het tegengaan van klimaatverandering. Ja, de consumptie van dierlijke eiwitten is inderdaad een van de grootste veroorzakers van de uitstoot van broeikasgassen, maar ook – en dat is eigenlijk nog veel dichterbij huis – een van de grootste veroorzakers van het verlies aan biodiversiteit. Ook in Nederland, waar we nog zo'n 15% over hebben. We hadden gehoopt dat de rol van dierlijke eiwitten, wereldwijd maar ook in eigen land, wat nauwer omschreven zou staan en dat dit nieuwe college daar ook wat actie in zou ondernemen. De rol van dierlijke eiwitten blijft die olifant die in de kamer staat.

Er is in dit verband nog een andere verbinding die niet wordt gelegd ten opzichte van de leefomgeving, die weer meer van de mensen en groener moet worden. Het fietsparkeren wordt genoemd in dit akkoord, maar niet het feit dat een zeer groot gedeelte van ons grondgebied in agrarisch gebruik is. Denkt u niet dat daar meer ruimte te winnen is dan met het bouwen van ondergrondse fietsgarages? Of was dat stads beredeneerd en zijn de Ommelanden hier even vergeten? Immers, Groningen is geen stadse gemeente meer. We hebben nu een groot en prachtig buitengebied.

Het college wil richting een kringlooplandbouw. Zoveel mogelijk biologisch, natuurinclusief en diervriendelijk. Dat is mooi, dat is heel mooi. Graag een toelichting. Hoe worden wij als raad hierbij betrokken? In welke mate wordt er geld voor uitgetrokken? En gezien het grote gevoel van onbehagen dat leeft in de agrarische sector en de grote uitdagingen waar we voor staan, kunnen we iets als een meerjarenplan verwachten, zoals u dat ook schetst op het gebied van openbare orde en veiligheid?

Voor plezierjacht is in deze gemeente geen ruimte meer, schrijft u, en ook daar zijn wij erg blij mee. Maar hoe gaat u dat concretiseren? Immers, dat betreft landelijke wetgeving. Een mogelijke strategie is het financieel tegemoetkomen van boeren, mocht de jachthuur een rol spelen in het verlenen van toestemming voor jagers om op hun land te schieten. U kunt er natuurlijk mee beginnen met de jagers op

uw eigen grondgebied te vertellen dat, zodra de jachthuurcontracten zijn afgelopen, u ze niet zult verlengen. Graag een toelichting. En dan, de weidevogelbescherming. Daar was die weer. In hoeverre acht dit college het toegestaan om in het kader van weidevogelbeheer dieren te doden?

Tot slot is er nog een verbinding die de Partij voor de Dieren graag anders zou zien. Werk is natuurlijk nuttig, omdat het inkomen verschaft, maar ook omdat het een manier is om mensen te ontmoeten en om jezelf te activeren. Maar als je die laatste twee op een andere manier kunt bereiken door middel van vrijwilligerswerk of mantelzorg of de zorg voor je kinderen, dan zou je wat de Partij voor de Dieren betreft ook een inkomen moeten krijgen. Daarom pleiten wij voor een basisinkomen. Maar niet alleen daarom. Met een basisinkomen kunnen we een prikkel uit ons maatschappelijk systeem halen dat is gebaseerd op eindeloze economische groei op een eindige planeet. Een systeem dat geënt is op individuele beloning en niet op collectieve belangen, en dat daarom zeer waarschijnlijk onvoldoende in staat zal zijn om onze grote opgaven, klimaatverandering en biodiversiteit, het hoofd te bieden.

De VOORZITTER: De heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, wil de Partij voor de Dieren ook een basisinkomen verstrekken aan miljonairs?

Mevrouw DE WREDE (Partij voor de Dieren): Nou, dat moet nader onderzocht worden uiteraard. Nou, dat zijn natuurlijk wel thema's die spelen bij mensen die serieus naar dat basisinkomen kijken. De strekking is inderdaad dat je iedereen een basisinkomen verschaft en dat je daardoor zoveel bureaucratie kunt wegstrepen op het gebied van uitkeringen en toelagen dat er geld overblijft om iedereen een basisinkomen te verschaffen dat even hoog is als een uitkering.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, als u zou zeggen dat u moet gaan kijken of het ook aan miljonairs verstrekt moet worden ja of nee, dan is het al geen basisinkomen meer. Dat ten eerste. Als we alle uitkeringen met elkaar op een grote hoop gaan gooien en dat gaan herverdelen, dan kan ik u wel vertellen waar die herverdeling naartoe gaat, naar mensen die het niet direct nodig hebben. Dus daarom vraag ik u, dat hele verhaal over het basisinkomen is een hartstikke leuk superliberaal idee. U weet ook dat liberalisme kan leiden tot milieuvervuiling. Maar dan snap ik eigenlijk niet zo heel erg goed waarom Partij voor de Dieren hier gaat pleiten voor een lokaal basisinkomen en vervolgens zegt niet te weten of dat ook naar een miljonair moet, ja of nee. We hebben het hier de afgelopen vier jaar ook over gehad. Waar we uitkwamen, was een regelarme bijstand. Volgens mij kunt u veel beter daar uw energie op gaan inzetten en ervoor zorgen dat mensen die het echt nodig hebben de middelen ook krijgen, want dan hoeven we die miljonairs niet te gaan subsidiëren.

Mevrouw DE WREDE (Partij voor de Dieren): Voorzitter, ik vervolg mijn betoog.

De VOORZITTER: Ik ga even naar mevrouw Jacobs. Daarna de heer Bolle.

Mevrouw JACOBS (VVD): Dan u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de Partij voor de Dieren. Is het zo dat het basisinkomen wat u betreft niet hoeft aan te zetten om te gaan werken? Dus u zou zeggen dat we mensen niet hoeven te leiden naar betaald werk, maar we geven ze een basisinkomen? Want de proef in Finland heeft in ieder geval uitgewezen dat een basisinkomen mensen niet leidt naar een baan. Is dat wat u voorstaat?

Mevrouw DE WREDE (Partij voor de Dieren): Ja, dat klopt. Dat is inderdaad wat ik voorsta. Wat we op dit moment zien is dat de behoefte aan inkomen, die mensen natuurlijk terecht hebben, want de maandelijkse lasten moeten worden betaald, ertoe leidt dat er heel veel onnodige spullen worden gemaakt, die een ontzettende belasting op ons milieu veroorzaken. Dat in bredere zin de manier waarop mensen nu individueel in hun behoeften moeten voorzien op grote schaal leidt tot verlies aan biodiversiteit en klimaatverandering en dat we een grote prikkel uit het systeem kunnen weghalen als mensen al zijn voorzien van een inkomen. Dat is wat ons betreft de grote noodzaak van een basisinkomen. Dat hoeft niet het leiden naar werk te zijn. Het feit dat mensen moeten werken is een stelling in onze maatschappij waar eigenlijk aan ten grondslag ligt dat als mensen niet werken, als ze niet

een zogenaamd zinvolle dagbesteding zouden hebben, dat ze ten prooi zouden vallen aan ledigheid, drankgebruik en dat soort zaken. Daar is de Partij voor de Dieren het niet mee eens.

De VOORZITTER: Ik geef u, mevrouw Jacobs, geen gelegenheid meer, want ik wil dit onderwerp nu even als afgerond beschouwen. Dit komt ongetwijfeld ergens in de komende periode uitgebreid terug. Gaat uw gang.

Mevrouw DE WREDE (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Afijn, daarom pleiten wij dus voor een basisinkomen. Wij zijn voor een basisinkomen, omdat wij op dit moment leven in een systeem waarin individuele behoeften voor een inkomen leiden tot een maatschappelijk bestel waarin we allemaal voor onszelf moeten opkomen, waarin we onvoldoende in staat zijn om een vuist te maken voor het collectieve belang en waarin het individu eigenlijk alleen blijft staan. Dat leidt ertoe dat we in dit individualistische en economische tijdperk onvoldoende in staat zijn om onze grote opgaven, klimaatverandering en biodiversiteit, het hoofd te bieden. Daarom vragen wij aan het college – en het is niet zo dat wij hier nu ogenblikkelijk staan te pleiten voor een nieuwe pilot of een nieuw onderzoek naar het vormgeven van het basisinkomen – maar wij vragen wel of het college het met ons eens is dat ons huidige maatschappelijke systeem, waarin marktwerking een hoofdrol speelt, toe is aan vernieuwing. Voorzitter, dank u wel.

De VOORZITTER: Geen vragen meer? De fractievoorzitter van het CDA, de heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Daar is het dan eindelijk, het coalitieakkoord. We hebben een tijdje moeten wachten, maar het is eindelijk een feit: gezond, groen, gelukkig Groningen. Allereerst wil ik de onderhandelende partijen feliciteren dat ze er samen zijn uitgekomen. Vanaf deze plek ook alvast de felicitaties aan de nieuwe wethouders en ook aan degene die nog een ronde mee mogen. En voor degene die ermee stopt, heel veel succes met het vinden van een echte baan. Waar is hij eigenlijk?

Ja, voorzitter, het coalitieakkoord.

De VOORZITTER: Dit is geen maidenspeech hoor, mensen.

De heer BOLLE (CDA): Nee, maar hij kan er eindelijk een keer niet doorheen schreeuwen. Daar kan ik wel aan wennen.

(Wethouder Van Keulen schudt de heer Bolle de hand. Hilariteit.)

De heer BOLLE (CDA): Het coalitieakkoord. Wij gaan er niet over en we zijn er als oppositiepartij ook niet van...

(Hilariteit.)

De VOORZITTER: Gaat u verder.

De heer BOLLE (CDA): Ja, ik heb niet zoveel tekst, dus ik red het wel binnen vijf minuten. Het coalitieakkoord, we gaan er als oppositiepartijen niet over en we zijn er ook niet van. We nemen ook als raad geen beslissing vandaag. Het akkoord gaat wel de komende begrotingen bepalen en gelukkig gaat de raad daar wel over en daar zijn we ook van. Het is natuurlijk makkelijk en ook heel erg verleidelijk om alle punten waarop het CDA een andere keuze had gemaakt hier uit te lichten. Maar laat ik eerst maar eens beginnen met wat voorzichtige complimenten geven. Het ziet ernaar uit dat we extra gaan investeren in beheer en onderhoud en dat we extra gaan investeren in veiligheid en handhaving. We zien dit keer in ieder geval geen bezuinigingen op sport, of er een investering komt, blijft nog een beetje de vraag. Verder valt op dat het akkoord heel veel ambities uitspreekt. Veelal blijkt dat een ambitie te zijn die er eigenlijk al jaren lag, en soms is het ook een nieuwe ambitie vanuit een verkiezingsprogramma van een onderhandelende partij. Soms zoek je naar een ambitie vanuit een verkiezingsprogramma, omdat je daar hoge verwachtingen van hebt, zoals bijvoorbeeld de dertigduizend bomen van GroenLinks, en dan kom je

erachter dat het met de ambitie uit dat groene akkoord ongeveer driehonderd jaar gaat duren voordat het werkelijkheid gaat worden. Dat is toch jammer.

En het is natuurlijk ook makkelijk om nu alvast alles waar je het niet mee eens bent eruit te pikken. Ik ga dat niet heel veel doen vandaag. Ik wil een paar opvallende dingen aanstippen. De formateur had het in het formatieproces over een moeilijke financiële puzzel. Nou, voorzitter, die moeilijke financiële puzzel zie ik eigenlijk niet echt terug. Ik zie dat niet terug in dit glossy akkoord, zou ik tegen mevrouw Jongman willen zeggen. En ik zie de financiële puzzel al helemaal niet terug in dat animatiefilmpje, waarin de ambities in twee minuten voorbijkomen. Het stukje wie het allemaal gaat betalen lijkt er wel afgeknipt te zijn. Voorzitter, die financiële puzzel lijkt verdacht veel op een puzzel met slechts twee stukjes, namelijk een, een gigantisch grote graai van meer dan 32 miljoen euro uit de reserves. En twee, een verhoging van de ozb. Een puzzel met twee stukjes. Ik krijg nou niet het idee dat hier nou de pijn zit van deze coalitie, maar dat gaan de inwoners wel voelen. Zoals de formateur zei, het gaat ons om de persoonlijke kwaliteit van leven van onze inwoners. Het verhogen van een belasting raakt die kwaliteit in ieder geval. Ik spreek in ieder geval weinig mensen die heel erg gelukkig worden van meer belasting betalen.

Voorzitter, tot slot. Deze coalitie heeft het adagium, we gaan er niet over, maar we zijn er wel van, en dat is op ieder spoor van het coalitieakkoord consequent toegepast. Ik wil nu alvast aangeven dat de gemeente Groningen zich vooral bezig moet houden met de dingen waar ze wel van zijn en waar ze ook over gaan. De opgaven zijn groot: armoede, klimaatverandering tegengaan en wijkvernieuwing. Die opgaven zijn groot en ze zijn eigenlijk te groot om je overal tegen aan te bemoeien waar je niet over gaat. Of zoals een oud Gronings spreekwoord luidt: een grote broek zit misschien lekker, uiteindelijk zakt hij een keer af.

De VOORZITTER: Het woord is aan de fractievoorzitter van 100% Groningen, mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Gezond, groen, gelukkig Groningen. Het 4G-netwerk, zou je bijna kunnen zeggen. Zo luidt de titel van dit coalitieakkoord. Allereerst de felicitaties aan de vier partijen en complimenten voor het vele werk. Voorzitter, stelt u zich eens voor dat dit akkoord huis-aan-huis verspreid zou worden en je krijgt dit prachtige boekje op de deurmat. Wat voor gevoel zou je hier dan bij krijgen? In mijn geval, en ik hoop velen van jullie, zou je kunnen gaan denken, hé, dit gaat over mij. Voor naar schatting 80% van onze inwoners geldt dat. Ik ben gelukkig, ik ben gezond, ik heb genoeg groen rondom mij huis en natuurlijk woon ik in Groningen. Ik zou mogelijk verder gaan bladeren om te kijken of mijn stem in november ook nut heeft gehad. Ik zou eerst hartstikke blij zijn met de foto, die veel meer diversiteit uitstraalt dan ooit daarvoor. Super dat het college wordt uitgebreid met veel meer vrouwen.

Ik blader verder, hoofdstuk een. Groningen moet gezonder en gelukkiger worden. Dat geldt dus niet voor mij, want ik was al gelukkig en gezond en ik heb nog nooit met het WIJ-team te maken gehad.

Volgende hoofdstuk. Er wordt geldt uitgetrokken voor een forse toename van bomen en groen en er worden bomen geplaatst op de Grote Markt. Volgens mij kan bijna niemand daarop tegen zijn. Toch zullen mijn gedachten zijn, waar dan? Waar moeten al die bomen komen? En wat voor bomen? Zeker na zo'n kaalslag bij de Ring en het A-kerkhof mag dat eigenlijk ook wel. Maar verderop gaat opeens het groene lichtje branden. Het toevoegen van groen gaat ten koste van mijn parkeerplek. Wacht eens even, dat wil ik niet. Gemak dient de mens, zeggen ze toch wel eens? Autoluwe gemeente? Nou ja, liever niet eigenlijk.

Op naar hoofdstuk drie. Ik was al actief, gezond en gelukkig, dus ook hoofdstuk drie gaat aan mij voorbij. Hoofdstuk vier, de energietransitie. Dat gaat wel over mij, want mijn energierekening is net weer omhoog gegaan. Naast 90% bestaand beleid lees ik dat het bedrijfsleven om een stevige bijdrage wordt gevraagd. Nou, daar denken jullie collega's in Den Haag wel anders over. Ook wordt er gesproken van een duurzaamheidslening. Lening? Wat? Dat zou betekenen dat ik nog meer geld kwijt ben aan deze transitie. Elektrisch rijden is beter. Is het niet zo dat het leeuwendeel van de stroom nog steeds met gas opgewekt wordt? De rimpels op mijn voorhoofd zijn inmiddels zichtbaar.

In hoofdstuk vijf lees ik dat Groningen zich ontwikkelt en dat groei de gemeente geldt oplevert. Oké, nu word ik scherp en ja hoor, de ozb gaat met tien procent omhoog omdat de waarden van woningen gemiddeld met tien procent gestegen zijn. Ja, dat lijkt misschien op papier zo, in de praktijk zijn de huizenprijzen alleen maar interessant voor makelaars en voor mensen die op zoek zijn naar een huis. Niet voor mij dus.

Nog maar een bladzijde te gaan en daar is het einde. Inmiddels trek ik mijn ene wenkbrauw op. Waarom wordt er met geen woord gerept over hondenbelasting? Wordt mijn grofvuil wel of niet gratis opgehaald? Komt die topsporthal er nu wel of niet? Hoe moet het eigenlijk straks met openbaar vervoer? Maar wat

nou als je de gemeente wel nodig hebt? Je hebt geen baan, je woont in een socialehuurwoning en je komt soms wel, maar soms ook niet rond. Dan blijkt er veel aandacht voor in dit coalitieakkoord en terecht. Een op de vijf kinderen groeit op in armoede in Groningen. Prachtige plannen. De basisbaan wordt geïntroduceerd, zorg zal hoe dan ook geleverd worden en er wordt zelfs gesproken over een armoedevrije generatie. 100% Groningen moedigt dit aan en complimenteert de coalitie daarvoor, maar heeft wel twijfels over de haalbaarheid. Hoe realistisch is een armoedevrije generatie? Daarom vraag ik aan de formateur: bent u ook al tevreden als het aantal mensen in de bijstand omlaag gaat in plaats van omhoog? Als er minder voedselbanken nodig zijn of dat de mensen minder schulden gaan hebben? 100% Groningen kan daarom niet anders dan concluderen dat er weinig in het vat zit voor de doorsnee-Groninger met een huis en een auto, en dat er weinig verandering is in het huidige beleid ten opzichte van het vorige coalitieakkoord. Het zal voornamelijk om extra lasten gaan wanneer we de gemeente alleen maar nodig hebben voor een rijbewijs of een bouwvergunning. Ambities zijn leuk, maar het blijkt wel kostbaar. Tot zover, voorzitter.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Het woord is aan de fractievoorzitter van Stad en Ommeland, de heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Dank u wel, voorzitter. Vorige week presenteerde de nieuwe coalitie zich met als motto: gezond, groen en gelukkig Groningen. Niemand zal tegen die open deur zijn. Tegelijkertijd weten we natuurlijk dat geluk in kleine dingen zit. Geluk is een emotie en betekent tevreden zijn met de huidige leefomstandigheden, ofwel, gelukkig zijn. Dit is het tegenovergestelde overigens van ongelukkig zijn, want dat bestaat uit een ontevreden gevoel. Met een verkiezingsopkomst van slechts 44 procent gaat het nieuwe college onder een zeer broos draagvlak gebukt. Wordt de nieuwe gemeente gelukkig van deze nieuwe coalitie? Wat hebben onze inwoners, ondernemers en verenigingen in de wijken en dorpen eraan? Er staat bijvoorbeeld: wij gaan naast de bewoners van het aardbevingsgebied staan. Niet duidelijk wordt hoe en op welke momenten. Wat hebben de slachtoffers van aardbevingen eraan dat deze coalitie alleen naast hen gaat staan? Wat zijn de daden die we in dat opzicht van deze coalitie en dit toekomstige college mogen verwachten? De fractie van Stad en Ommeland heeft wel een suggestie. Wij zien liever de instelling van een juridisch ondersteuningsfonds voor mensen met schade aan hun woning. Daar help je inwoners pas echt mee.

Het herwinnen van de openbare ruimte noemt dit college als een belangrijke opgave voor de komende periode. De aantrekkelijkheid van de binnenstad, de wijken en dorpen is gebaat bij voldoende openbare ruimte. Vergeten wordt echter dat het gebrek hieraan de oorzaak is geweest van jarenlang gevoerd beleid in de stad. Een beleid waar onder GroenLinks-beleid eigenlijk meer bomen zijn gekapt dan er zijn bijgekomen. Een beleid, waarbij elke vierkante meter aan binnentuinen werd volgebouwd. Nu de wal het schip keert, betalen de autobezitters en de ondernemers een deel van die rekening. Met de oorzaak, de compacte stad, wordt niet afgerekend. Betekent dit dat de inwoners van de dorpen in de toekomst te maken krijgen met hoogbouw in hun achtertuin? Wordt de stad dan toch echt een rupsje-nooit-genoege? Het nieuwe college lijkt het braafste jongetje van Europa te willen zijn en wil vooroplopen in de energietransitie. In 2035 CO₂-neutraal en de eerste aardgasvrije gemeente van Nederland worden. Er wordt tien miljoen extra voor uitgetrokken. Zelfs ontwikkelingen rond geothermie worden gevolgd. Daarvan hebben we nu toch wel geleerd dat we in Groningen niet aan dit soort projecten moeten beginnen, zeker niet na de eerdere miljoenenstrop.

De nieuwe coalitie wil innoveren en experimenteren, maar we weten allemaal dat uiteindelijk de burger de rekening mag betalen. De ozb gaat omhoog, straatparkeren wordt duurder, het weerstandsvermogen gaat omlaag, de tram komt weer op de agenda, ondernemers – die slechts vier keer genoemd worden – mogen meer precario gaan betalen en vrezen voor hun uitstallingen. En windmolens in natuurgebieden in ons mooie Groninger landschap worden toegevoegd. Groningen lijkt na Amsterdam de stad voor de groene elite te worden. Een bijna rigide manier, verblind door de groene bril.

Het coalitieakkoord is wat mijn fractie betreft erg top-down geschreven en lijkt op oude regentenpolitiek. Het woord 'draagvlak' komt slechts drie keer voor. En draagvlak mag alleen als het in lijn is met het coalitieakkoord. Waar het om bestuurlijke vernieuwing gaat, het belang van onze inwoners en ondernemers vooropstellen, blijft dit college op pagina 38 wat ons betreft erg vaag. Blijft alles bij het oude of gaan er echt nieuwe dingen gebeuren? Kortom, hoe centraal staat de mens bij deze coalitie? Deze

coalitie wil groene wijken met voldoende voorzieningen, maar wat is voor deze coalitie voldoende? Er worden geen garanties gegeven voor dorpen dat voorzieningen in stand blijven. Is de coalitie voornemens een toezegging te doen dat de huidige voorzieningen in dorpen en wijken in stand blijven, zoals bijvoorbeeld bibliotheken, gemeenteloketten en zwembaden, in ieder geval gedurende deze collegeperiode? En hoe zit dat met de voorzieningen van de vorige gemeente Groningen? Blijven die in stand? Want het college is wel op zoek naar verbindingen in wijken op het gebied van gezondheid, sport, cultuur en onderwijs, op zich is dat een prima streven, maar daar heb je wel voorzieningen voor nodig waar mensen dan ook naartoe kunnen gaan.

Dan kom ik bij de financiën. Bij de financiële uitgangspunten schrijft het college over een duurzaam sluitende meerjarenbegroting voor de periode 2019-2022. Maar wat is nu een duurzaam sluitende meerjarenbegroting? Is dat het tijdelijk verlagen van het weerstandsvermogen van 1,0 naar 0,8? Is dat het inzetten van reserves met een ondergrens van 25 miljoen euro? Erop vertrouwen dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt voor tekorten in het sociaal domein? Tegenvallers opvangen door efficiënter te werken? Of is dat het verhogen van de ozb met gemiddeld tien procent? Voorzitter, dit heeft werkelijk niks te maken met het begrip duurzaam. Graag een toelichting op de term duurzaam sluitende meerjarenbegroting.

Dan over de ozb-verhoging met een gemiddelde van tien procent, de makkelijkste manier voor een gemeente om de begroting sluitend te krijgen. Het college schrijft dat de ozb voor niet-woningen al tot de top van Nederland behoort. Daar komt dus binnenkort ook de ozb voor woningen bij? Het college spreekt over een gemiddelde van tien procent. Het woord gemiddelde zegt eigenlijk al genoeg. In april zal dus een aantal woningeigenaren geconfronteerd worden met misschien wel een ozb-verhoging van twintig procent. En wat betekent dit voor huurders of mensen met bevingsschade? Die laten betalen al meer voor hun huis, dat feitelijk minder waard is. Arbeiders die dertig jaar gespaard hebben en nu net een huisje kunnen betalen, worden de dupe. Waar was de Partij van de Arbeid bij deze onderhandelingen? De inwoners van Haren en Ten Boer weten nu in elk geval dat ze na de herindeling aan de beurt zijn. De aandacht voor de dorpen is ook in dit collegeprogramma zeer marginaal.

Er komt voorlopig geen tram in de binnenstad. Wel weer een studie naar een tram of lightrail-verbinding. Wat gaat dat kosten en hoeveel tijd kost een dergelijke studie? Hoe staat D66 overigens in die hele tramdiscussie? D66 liet als coalitiepartij in 2012 immers een college struikelen over een tram.

De heer BENJAMINS (D66): Voorzitter, dat vraagt natuurlijk om een reactie, u keek mij al aan. Waar ik zo nieuwsgierig naar ben, dat is eigenlijk even terugrijpend op de vorige opmerking van de heer Sijbolts: ik ben zo benieuwd waar de heer Sijbolts vandaan haalt dat de gemeente Haren achteruitgaat. De inwoners van de gemeente Haren hadden toch anders volgend jaar ook een ozb-verhoging gekend?

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Ja, maar de vraag is of die net zo hoog was geweest als dit college zal gaan voorstellen. Ik denk het namelijk niet. Bovendien weten we ook allemaal dat door het worden van een grotere gemeente, top-zes uit mijn hoofd, de kans vrij groot is dat de WOZ-waarde in de nieuwe gemeente Groningen ook zal gaan stijgen. Dus het gevolg van die herindeling is wel degelijk dat inwoners van Haren en Ten Boer, die oude gemeenten, meer gaan betalen.

De heer BENJAMINS (D66): Goed. Dan even over de tram of andere vervoersmiddelen die genoemd worden in het coalitieakkoord. Wat D66 betreft is het moment gekomen dat wij met elkaar gaan kijken naar andere vormen van duurzaam hoogwaardig openbaar vervoer. Daar sluiten wij geen enkele vervoersmodaliteit bij uit. Volgens mij is dat het antwoord op uw vraag.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Dat is interessant, want volgens mij was juist duurzaamheid destijds een argument om die tram aan te leggen. Blijkbaar is daar nu iets in veranderd.

De heer BENJAMINS (D66): Nee, er is in die zin iets in veranderd dat deze stad hoogwaardig openbaar vervoer nodig heeft, omdat de huidige ov-lijnen gewoon dichtslibben. Dat is mijn antwoord, voorzitter.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Dan ben ik benieuwd naar de onderzoeken die u heeft aangekondigd. Dan de basisbaan. Is dat niet iemand een worst voorhouden voor vier jaar en slechts een tijdelijke oplossing? En wie gaat dat betalen? Leidt dit niet tot verdringing van goedkope arbeid? Is het feitelijk niet een goedkope manier om in het verleden ingezette bezuinigingen op te vangen? Hoe zit het

met de rechtszekerheid? Het lijkt wat ons betreft in elk geval weinig duurzaam. Beter zou het zijn om mensen in de bijstand op te leiden tot vakmensen in kansrijke sectoren, zoals de bouw.

Een positief punt hebben we natuurlijk ook gevonden, dat is de groene ruimte die tussen Groningen en Haren behouden blijft. De effecten van dit coalitieakkoord kunnen we pas zien bij de behandeling van de gemeentebegroting. Daar zullen juist de keuzes gemaakt moeten worden voor Stad en Ommeland en pas dan weten we of we gelukkiger kunnen worden van deze coalitie. Dank u wel.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Het woord is aan de fractievoorzitter van de fractie van Student en Stad, de heer Duit. En het is zijn eerste bijdrage aan deze raad, een maidenspeech.

De heer DUIT (Student en Stad): Dank u wel, voorzitter. Wij feliciteren de nieuwe coalitie met haar akkoord. Het moet niet altijd even makkelijk zijn geweest om tot standpunten te komen waar iedereen zich in kan vinden. Wij zien in het gesloten akkoord een combinatie van partijen, een goede kartrekker voor de nieuwe gemeente. Maar waar het CDA ervoor koos om de complimenten maar aan het begin te doen en zoveel mogelijk de kritiek over te slaan, wil ik toch een aantal kritiepunten noemen. Bij voorbaat excuus, want ik ga een aantal dingen noemen die waarschijnlijk in de Voorjaarsbrief meer uitleg zullen krijgen.

Maar, voorzitter, wij maken ons een beetje zorgen. Wij maken ons zorgen om de connectie die niet wordt gezocht in dit akkoord. Namelijk de connectie met verreweg de grootste homogene groep in de stad: de student. Er staat geen portefeuille studentenzaken op de planning. Het eenvoudige verzoek vanuit de studentenwereld is niet ingewilligd en dat baart ons zorgen. De afgelopen jaren is Groningen veel in het nieuws geweest wanneer het gaat om onze studenten. Of het nu gaat om de vernieuwing en de verandering die verenigingen doormaken, de huisvesting van studenten in de stad, of de studentensportfaciliteiten, die we als gemeente nog wel eens uit het oog willen verliezen, het had het college gesierd als zij hierop in hadden willen spelen. Een wethouder Studentenzaken had de verbindende factor kunnen zijn, het aanspreekpunt en de steunpilaar. Maar nee, het mocht niet zo zijn. Het feit dat het college ervoor kiest dit verzoek in de wind te slaan, moet wat ons betreft geen voorbode worden voor de aankomende periode. Daarom alsnog het verzoek: geef de studentenwereld de verbindende factor die nodig is, het aanspreekpunt dat duidelijkheid geeft en de steunpilaar waar men zich aan op kan trekken. Benoem alsnog een wethouder Studentenzaken.

Voorzitter, er is een duidelijke focus op de praktisch opgeleiden. Wat ons betreft een goede insteek, maar de theoretisch opgeleiden behouden mist ook in dit akkoord. Dat kan wat ons betreft niet ontbreken in een stad als Groningen. Wij, en tevens de coalitie, willen Groningen profileren als een kennisstad en kenniseconomie. In die zin, het college erkent toch ook net als wij dat de belangen van kennis hier houden groot zijn? Wat zijn dan de plannen om de theoretisch opgeleiden die we aantrekken ook voor de stad te behouden?

De ambities op duurzaam vlak zijn goed en wij zien samen met het nieuwe college veel mogelijkheden. Wij zijn als progressieve partij bereid om extreme stappen te nemen en zien de noodzaak van deze verandering. We zijn vooral benieuwd naar de mogelijkheden omtrent waterstof en geothermie en zien uit naar de plannen. Maar, voorzitter, we moeten goed nadenken over de manier waarop we deze duurzaamheid vorm gaan geven. Zoals de bomen op de Grote Markt. Een geweldig streven, maar het is een belangrijke evenementenlocatie in de stad. Houden deze plannen voor evenementen? Een goed voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het Museumplein in Amsterdam, waar ze de bomen keurig aan de zijkant neergezet hebben. Dit geldt eveneens voor de evenementenlocatie de Suiker en de plannen voor de aangrenzende woonwijk. Bij de aanleg en de invulling hiervan moeten we rekening houden met de evenementenlocatie en ervoor zorgen dat deze niet versobert. Wat ons betreft moet de focus bij evenementen en cultuur niet liggen op de overlast, maar op de invulling daarvan.

Er wordt geschetst dat de nieuwe verhuurdervergunning mogelijkheid biedt om ongewenst verhuurgedrag stevig aan te pakken. Ook stelt het akkoord dat wordt bekeken of na het onttrekken van de kamerverhuurvergunning woningen toegevoegd kunnen worden aan de reguliere markt. Met andere woorden, ik zal het iets versimpelen: het idee is om de huidige studentenwoningen terug te brengen op de reguliere verhuurmarkt en dat de verhuurdervergunning, die ingesteld is per 1 januari 2019, als vehikel gebruikt kan worden om daarvoor te zorgen. Een korte vraag aan de formateur, klopt dat? Dit zou namelijk betekenen dat de huidige, al krappe studentenwoningmarkt nog verder ingeperkt gaat worden.

Wij zien een mogelijkheid, dat is namelijk de onttrekkingsvergunning terug laten komen nu de verhuurvergunning is ingevoerd. Is het nieuwe college dit voornemens?

Voorzitter, op de voorkant van het akkoord staat prachtig een fietser. Bij bijna elk spoor dat wordt gepresenteerd staat een fietser te pronken en veelvuldig wordt over fietsers gesproken. Het overgrote merendeel van de keren dat de fiets besproken wordt, gaat het echter om fietsparkeren. Wat ons betreft natuurlijk een belangrijk punt en meer fietsparkeerplekken zijn heel belangrijk. Echter, wat ons betreft mist een belangrijk onderdeel. Hoe kunnen de fietsroutes door de stad zo goed mogelijk worden vormgegeven? We hebben het dan over de enorm drukke fietsroute door de binnenstad en de vele bijna-ongelukken in de Folkingestraat en natuurlijk over de problematische overweg bij de Eikenlaan. We hopen niet dat we vanaf nu elke maand een protestactie bij de Eikenlaan moeten houden, dus de vraag is of het college voornemens is om deze problemen eveneens op te pakken.

Voorzitter, dan zal ik tot slot eindigen... Sorry, ik heb nog een vraag en dat is namelijk dat er gesproken wordt over eenzaamheid onder jongeren en studenten in het verlengde van ouderen. Wordt het programma met betrekking tot studiestress en suicidepreventie eveneens doorgetrokken?

Tot slot zal ik dus eindigen met een aantal opstekers, want we zijn heel blij dat het project Shelter City doorgaat; dat er geopteerd wordt voor deelname aan het wietexperiment, dat de optie tot centrale vuurwerkshows verder wordt onderzocht; dat er een actieplan komt om diversiteit van de gemeentelijke organisatie te bevorderen en dat er diversiteitsprojecten op scholen komen; dat de innovatie een kernfactor blijft in het onderwijs; en natuurlijk – deze had ik eigenlijk stiekem al van het CDA verwacht – dat het streven om het weerstandsvermogen uiteindelijk op 1,0 te krijgen ook genoemd wordt. Dank u wel.

(Applaus)

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Dan is nu het woord aan de fractievoorzitter van de PVV, de heer Van Kesteren, die een poging heeft gewaagd om zijn maidenspeech zelf uit te kiezen, maar het moment suprême is vandaag.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Wat een feest, voorzitter. Voorzitter, de nieuwe coalitie belooft ons 4G's: een gezond, groen en gelukkig Groningen. Wat mij betreft kan daar nog een vijfde G aan worden toegevoegd, de G van geloof. Het geloof in onzinnig duurzaamheidsbeleid en het geloof in een goede afloop van de gedroomde en gepeperde groene sprookjes, die moeten worden opgebracht door met name de middengroepen met een kleine portemonnee. De traditionele achterban van de Partij van de Arbeid, zal ik maar zeggen. Dit coalitieakkoord is de Groene Bijbel voor de komende drie jaar. Met mooie volzinnen over verduurzaming wordt de onzinnige en peperdure energietransitie aan de gewone man gebracht, voor wie de vaste lasten flink zullen stijgen. We kunnen gaan spreken van energiearmoede, voorzitter, omdat veel Groningers met enorme energielasten zullen worden opgezadeld. En dat terwijl er geen wetenschappelijk bewijs is dat CO₂-uitstoot van de mens leidt tot catastrofale opwarming van de aarde en het klimaat al verandert zolang de aarde bestaat. En dat bij de productie van zonnepanelen en windmolens, die na twintig jaar alweer aan vervanging toe zijn en die niet kunnen worden hergebruikt – hoezo duurzaam – enorme hoeveelheden CO₂ vrijkomen. En toch draagt deze wezenlijke informatie niet bij aan voortschrijdend inzicht of bijsturing van het belachelijke duurzaamheidsbeleid.

Men denkt dat men de wereld een goede dienst bewijst, maar het tegendeel is echter het geval. Bekijk u maar eens, zou ik het college mee willen geven, de BBC-documentaire *The Great Global Warming Swindle*, alvorens u kostbaar Gronings gemeenschapsgeld gaat verbranden en er nagenoeg niets meer overblijft voor de veel belangrijkere sociaal-maatschappelijke opgaven in deze gemeente. Men heeft geen flauw benul, voorzitter, van de realiteit en de consequenties voor de Groningse samenleving als gevolg van deze ideologische geldverspilling. Dit college, wat straks gaat aantreden, functioneert de komende jaren als de Groninger brandweer, die duurzame brandjes gaat stichten en deze daarna weer zal moeten blussen. Denkt u maar eens aan de onlangs verbrande zes miljoen euro van het mislukte geothermieproject.

Hoeveel gemeenschapsgeld van de Groningers zal de komende drie jaar nog in rook opgaan, voorzitter, voordat het gezond verstand zal wederkeren. Inwoners en bedrijven van Haren en Ten Boer kunnen ook een forse lastenstijging voor de kiezen krijgen vanwege de harmonisatie van de ozb. Deze coalitie zal namelijk steeds meer geld nodig hebben voor al die op stapel staande onzinnige groene duurzaamheids- en prestigeprojecten. De landbouw in onze gemeente wordt ook overgeleverd aan de willekeur van de

groene sekte. Het zijn veelal familiebedrijven die nu al enorm veel moeite hebben om het hoofd boven water te houden en straks wellicht ook nog worden verplicht tot onrendabele investeringen voor de groene stokpaardjes van de groene sekte, die nu aan de knoppen gaat draaien. Groene duurzaamheidsprojecten in plaats van schadeherstel, versterking en compensatie voor de gedupeerden van de gaswinning als prioriteit nummer één. Zou dat niet een veel betere optie zijn, voorzitter? Om nog terug te komen op de landbouw, de ChristenUnie die in dit college zit, is inmiddels de partij geworden van het groene bijgeloof en allesbehalve de partij voor de agrariërs. De komende drie jaar wordt door dit college een dure, groene illusie nagestreefd, die de portemonnee van gewone mensen leeg zal plunderen. Het zal de Groningers niet gelukkiger gaan maken, dat kan ik u verzekeren. Het zal leiden tot nog meer armoede en verpaupering. Duurzaamheid heeft veel meer te maken, voorzitter, met de woon- en leefkwaliteit in de wijken. Dat je een beetje redelijk rond kunt komen. Dat je kunt blijven rijden in je goed onderhouden autootje van vijftien jaar oud. En dan bedoel ik niet de groene bestuursvoorzitter in een zwaar gesubsidieerde dikke Tesla van anderhalve ton.

Voorzitter, het is onwettig om de bed-bad-en-brood-regeling in stand te houden voor nota bene uitgeprocedeerde migranten, die hier volgens de rechter niets te zoeken hebben. Bed, bad en brood voor de illegalen en de voedselbank voor de Groningers. Het moet toch niet gekker worden, voorzitter.

Bomen op de Grote Markt, hartstikke leuk. Maar bomen voorkomen niet dat de stad verder verloedert, ook al maken we van de Grote Markt een weiland met koeien en mogen we alleen nog maar van GroenLinks met paard-en-wagen door de stad. Ga aan de slag met authentieke Oudhollandse gevels aan de noordwand met een interessante invulling van de panden, die echte werkgelegenheid genereert en bezoekers naar de stad trekt. Daarbij hoort geen ontmoedigingsbeleid van de auto en het pesten van de automobilist. Pragmatisch en realistisch beleid, voorzitter, dat de inwoners echt iets oplevert.

De hoogste prioriteit krijgt echter de welhaast religieuze opdracht van de energietransitie en dat gaat de inwoners van deze gemeente een vermogen kosten. Weggegooid gemeenschapsgeld, een ramp voor de toekomst. Na de aardgasellende krijgen we de windmolenellende. Een eensgezinde oppositie is belangrijk om dit college bij de les te houden bij de sociaal-maatschappelijke opgaven. Hierbij spelen ook, en nu raak ik een gevoelig punt, de media een belangrijke rol. Zij dienen de burgers objectief en volledig te informeren. De berichtgeving door de Groningse media ervaar ik af en toe echter als eenzijdig, gepolitiseerd en soms zelfs als ongenueanceerde stemmingmakerij en zwartmakerij. Als links activisme, dat als journalistiek wordt gedefinieerd. Kletsboek verkopende bakkers, voorzitter, die als voorzitter van de Jonge Socialisten beter tot hun recht zouden komen dan als het bedrijven van pretenties van inhoudelijke journalistiek. Helaas, voorzitter, de echte journalisten met een objectief en journalistiek inhoudelijk verhaal – en die zijn er nog gelukkig in deze gemeente Groningen – kunnen zich ook nog onderscheiden, maar helaas raken die jammer genoeg steeds meer op de achtergrond door deze vuilspuiterij.

Is er dan ook iets positiefs te melden over het coalitieakkoord, voorzitter? Jazeker. De inzet voor meer banen op mbo-niveau door de samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid te intensiveren en daarin te investeren, spreekt mij enorm aan. Dat, voorzitter, is een prima speerpunt. Maar, voorzitter, de eerlijkheid gebiedt mij wel te zeggen dat van de thema's zorg, bouw en techniek, de energietransitie ook hier weer een allesoverheersende rol zal gaan spelen en dat is toch een depreciërende factor in het geheel. Wat ook positief is, voorzitter, is dat het college slechts drie jaar gaat zitten. Dus de periode dat dit college de inwoners van Groningen van de regen in de drup helpt, is gelukkig niet al te lang. Dan maar hopen, voorzitter, dat het voortschrijdend inzicht van de inwoners van Groningen toch zal komen en dat Groningen, straks als er weer verkiezingen zijn, zal kiezen voor die Groningse nuchterheid waar met name de PVV wel voor staat.

Maar, voorzitter, ondanks alle zorg wil ik het aantredende college toch oprecht alle goeds en succes wensen. Dank u wel voor het woord.

De VOORZITTER: Dan is het woord aan de heer Gijsbertsen. In zijn rol als formateur een maidenspeech.

(Hilariteit.)

De VOORZITTER: Nee hoor, ik denk dat hij geen bezwaar heeft als u hem interrumpeert als u dat nodig vindt.

Formateur GIJSBERTSEN: De eerste en de laatste keer, voorzitter. Dank u wel. Dank aan de raad voor de bijdragen. Ik moet zeggen, mij zijn als formateur vele vragen gesteld en hoewel ik de verleiding niet kan ontkennen om op heel veel van die onderwerpen ook in te gaan, sta ik hier natuurlijk als formateur en merk ik ook dat er heel veel vragen zijn gesteld die eigenlijk vragen zijn voor dan wel de coalitiepartijen, dan wel voor het college bij aankomende begrotingsdebatten, bij de Voorjaarsnota, en die voor een belangrijk deel ook gaan over de concretisering en uitvoeringsvragen van de ambities die nu in het akkoord zijn opgenomen. Dus ik ga niet op alles in. Ik denk dat dit voor een deel ook een opluchting is voor mensen, die denken dat we op een gegeven moment ook nog wat anders met elkaar moeten doen vanavond. Maar ik ga wel op een aantal vragen in die echt een relatie hebben tot het akkoord, in de zin dat mensen hebben gevraagd over een duiding of een achtergrond van wat er eigenlijk bedoeld is en wat er staat.

Voorzitter, allereerst, er is een aantal keren gesproken over draagvlak en over samenwerking. Mijn beeld van de gesprekken die we hebben gevoerd is dat er bij uitstek in deze coalitie een grote wens is om samen op te trekken met anderen, niet alleen in deze raad, maar ook daarbuiten. Een teken daarvan is natuurlijk geweest dat de onderhandelaars hebben gezegd dat ze al in het formatieproces met een aantal belangrijke maatschappelijke partners in gesprek wilden gaan om ervoor te zorgen dat wat in dat coalitieakkoord zou landen, ook goed zou landen in de hele gemeente. Dat is een eerste stap van een veel langer proces en in die zin denk ik dat eenieder die zoekt naar samenwerking, ook met coalitiepartners, dat die op een positieve reactie kan rekenen. Ik heb dat ook wel van coalitiepartijen gehoord en ik denk dat het ook echt hoort bij wat dit akkoord ademt en wil uitstralen. Dat geldt ook voor ondernemers, die ook specifiek nog zijn uitgenodigd om in het traject van de formatie – dat is toch voor het eerst – aan te schuiven en ook met de onderhandelaars in gesprek te gaan.

Een aantal specifieke vragen die zijn gesteld, zal ik van een antwoord voorzien. Allereerst de vraag over de achtergrond van de wethoudersaantallen. Het schrappen van taken in dit akkoord, zoals door de SP is aangegeven, staat in geen verhouding tot de toename van taken voor de gemeentelijke overheid de afgelopen jaren. Dan gaat het natuurlijk over decentralisaties van zorg en participatie, maar ook over passend onderwijs, ook over wat de energietransitie van ons vraagt. We zien dat ook gemeenten van vergelijkbare grootte colleges hebben van zes of zeven wethouders. Er is echt behoefte om de bestuurlijke aandacht te kunnen versterken op dit soort belangrijke onderwerpen. En de gemeente Groningen heeft natuurlijk de specifieke opgave de komende jaren om juist ook voor de hele nieuwe gemeente Groningen, ook de voormalige gemeenten Haren en Ten Boer, aanwezig te zijn, fysiek aanwezig te zijn en relaties op te bouwen. Dat vraagt tijd en aandacht, ook van het college. Dat is de achtergrond van de keuze die in het coalitieakkoord is gemaakt. Die aandacht voor alle kernen van de nieuwe gemeente Groningen is in mijn beleving ook consequent en substantieel en nadrukkelijk aan de orde geweest in het hele formatieproces. Ik denk dat als u het woord dorpen afgaat in het akkoord, dan komt u dat buitengewoon vaak tegen, omdat we ook, niet alleen op het gebied van wijken, maar ook over dorpen, uitgebreid met elkaar hebben gesproken.

Er is een vraag gesteld specifiek over de huishoudelijke hulp. Om misverstanden te voorkomen, in het coalitieakkoord is geen beleidsinhoudelijke taakstelling opgenomen. Wel een inschatting van het effect dat het maken van de huishoudelijke hulp tot een maatwerkvoorziening zal hebben op de financiën. Het heeft alles te maken met nieuwe wetgeving. Ik zal u allen niet te veel vervelen en het is denk ik ook goed om mee te nemen naar de volgende debatten, maar het is in elk geval niet zo dat daar een beleidsinhoudelijke opgave of taakstelling onder zit om daar financiële middelen mee binnen te harken, om het maar zo huiselijk te zeggen.

Dan is er een aantal vragen gesteld over de financiën. Misschien goed om nog even iets te duiden van die financiële puzzel, zoals ik het inderdaad eerder heb genoemd. Ik zou zeggen dat het eigenlijk mooi is dat misschien in zo'n akkoord de puzzel niet meer als zodanig naar voren komt, dan hebben we met elkaar ook iets kunnen neerzetten, denk ik. De kern van de problematiek waar deze coalitie zich voor gesteld zag, is om de tekorten op de zorg en uitkeringen te compenseren. Het gaat toch al gauw over zo'n 25 miljoen euro per jaar, zeker in het eerste jaar is dat het geval. Het betekent dat je naar allerlei dingen moet gaan kijken en dat zie je ook allemaal terug in dit akkoord. Het gaat dan over maatregelen om die tekorten terug te dringen door slimme investeringen te doen; door met multiprobleemgezinnen aan de slag te gaan; door met ondersteuners jeugd en gezin te gaan werken; en door investeringen te doen in activering en werk. Ook allemaal met het oog op het terugdringen van die tekorten en tegelijkertijd ook betere zorg, welzijn en ondersteuning te bieden aan onze inwoners. We hebben ook gekozen in dit

akkoord, de onderhandelaars hebben dat gedaan, om bezuinigingen door te voeren in de organisatie en op subsidies, en om budgetten te verschuiven van het stedelijk niveau naar het wijkniveau. Al met al gaat het over grote bedragen. Er is ook gekozen om in deze periode, waarin met name die tekorten in het sociaal domein zo zwaar wegen en waar, ook in de opvatting van velen denk ik in deze raad, er op te wijzen dat er ook op rijksniveau een opdracht ligt om daar lucht te genereren in de begroting van alle grote gemeenten die met dit grote vraagstuk worstelen. Daarom hebben we gezegd dat het ook nodig is om iets uit de reserves te halen in deze periode en is het ook nodig dat wij ook aan de stad, en met name aan mensen die dat ook het best kunnen dragen, ook een bijdrage vragen. Dan is er een specifieke vraag gesteld over...

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Ja, voorzitter, dat hoor ik nu in interviews ook vaker, om dat te vragen aan mensen die dat het best kunnen dragen. Maar wie bedoelt de formateur daarmee? Want als je in een huis woont en je WOZ-waarde gaat omhoog en je verkoopt dat huis niet, het enige wat je dan hebt is gewoon extra gemeentelijke belasting.

Formateur GIJSBERTSEN: Ja, voorzitter, de keuze die de onderhandelaars hebben gemaakt als het gaat over lastenverzwaring is om die met name te laten landen bij huizenbezitters via de ozb voor woningen en niet bij niet-woningen, omdat de tarieven daar al vrij hoog zijn en we ook elders in het akkoord ook al veel vragen van ondernemers. Er wordt ook gekeken naar parkeertarieven, maar met name in de binnenstad voor bezoekers en minder in de schilwijken waar bewoners het moeilijker kunnen dragen. Dus op alle fronten is gekeken hoe die lastenverzwaring nu in elk geval zoveel mogelijk kan worden beperkt. Volgens mij is dit ook een discussie die u zo meteen kunt vervolgen als alle consequenties duidelijk zijn in de gemeentebegroting.

De heer BOLLE (CDA): Ja, maar voorzitter, uiteindelijk komt het er gewoon op neer dat het bij die huizenbezitter terecht komt. En ik hoor de formateur dan voor de onderhandelende partijen praten, het komt terecht bij de mensen die het kunnen dragen. Maar als jouw huis meer waard wordt en je blijft gewoon in dat huis wonen en er verandert verder niks, hoe komen deze partijen er dan bij dat die mensen, die gewoon een huis bezitten dat... Er zijn ook zat mensen met een huis van 120.000 euro, 130.000 euro of 150.000 euro in Beijum, Lewenborg en Vinkhuizen. Hoe komt u erbij dat die mensen dat kunnen dragen, omdat die zogezegd geprofiteerd hebben van een betere economie? Waar haalt u dat vandaan?

Formateur GIJSBERTSEN: Voorzitter, de heer Bolle gaat nu een politiek debat met mij aan, wat ik graag met hem aan wil. Ik heb uiteengezet wat de redenatie is achter de keuzes die in het coalitieakkoord zijn gemaakt. Het staat u volledig vrij om die discussie ook in de latere debatten over tarieven verder aan te gaan. De redenering van de onderhandelende partijen is dat op het moment dat je kiest voor lastenverzwaring, dat je die met name en zoveel mogelijk laat landen op de manier waarop de mensen die dat het meest kunnen dragen die ook moeten opbrengen. De discussie daarover kunt u volgens mij verder vervolgen met het college in een later stadium.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stad en Ommeland): Ja, voorzitter, is het niet zo dat deze coalitie niet uitkwam, en dat snap ik wel, want u heeft veel ambities en daar had u geen geld voor. Vervolgens gaat u het weerstandsvermogen naar beneden brengen en brengt u de ozb omhoog. Bent u niet met ons van mening dat u eigenlijk voor een groot deel de rekening bij die huizenbezitter neerlegt? De mensen die ook de stad Groningen voor een groot deel uit de crisis hebben geholpen de laatste jaren?

Formateur GIJSBERTSEN: Voorzitter, ik zal het feitelijk houden, vanuit de positie waarin ik hier nu sta. In de begroting zoals die in het coalitieakkoord is aangegeven, ziet u dat er ongeveer 3 miljoen euro per jaar via ozb-verhoging wordt opgebracht. Ik heb u net geschetst dat de tekorten in het sociaal domein

oplopen tot zo'n 25 miljoen euro per jaar. Het is dus absoluut niet de enige maatregel die er in dit akkoord is getroffen.

Dan, voorzitter, is er een vraag gesteld nog over onttrekkingsvergunningen. Ook even een duiding van de tekst, ik zal het kort beantwoorden want ook dat is iets wat later natuurlijk met het college besproken kan worden. Maar de bedoeling van de passage die u aansnijdt is echt om huisjesmelkerij aan te pakken, niet om het aantal kamerverhuurpanden op die manier terug te brengen. En ook de intensivering op het gebied van jongerenhuisvesting via nieuwbouw wordt in het coalitieakkoord gewoon voortgezet. Dus dat is in elk geval even een duiding van de tekst, zoals die bij Student en Stad tot vragen leidde.

De VOORZITTER: De heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Ja, voorzitter, toch nog heel even terug naar die ozb. Want inderdaad, dan weet je ongeveer wel welke partijen er heel hard gaan steigeren. Mijn vraag is eigenlijk een andere. Is er tijdens de formatie ook besproken wat die ozb-verhoging zou kunnen betekenen voor huurders bijvoorbeeld? En of het wenselijk is om die dan door te rekenen, ja of nee.

Formateur GIJSBERTSEN: Voorzitter, ik kan u garanderen dat over de ozb lang en zorgvuldig is gesproken. Er zijn ook verschillende scenario's in betrokken. Volgens mij is het echt goed dat de discussie over de keuzes die daarin zijn gemaakt, want die gaan verder dan alleen maar dit staatje wat nu in het coalitieakkoord staat en dat moet ook door het college verder uitgewerkt worden, dat u die discussie verder vervolgt in een volgende fase. Want ik vind dat eerlijk gezegd als formateur, in deze rol, wat ongemakkelijk om daar te diep op in te gaan.

Dan, voorzitter, afrondend. Mijn beleving is dat er een akkoord ligt waarin de onderhandelende partijen ondanks een moeilijk financieel beeld in staat zijn geweest om een positieve beweging te laten zien voor de hele nieuwe gemeente Groningen. Mijn beeld is ook dat er inhoudelijk een coherent verhaal ligt, dat is ook wel te zien in hoe het coalitieakkoord is opgebouwd. Er is echt gezocht naar een gezamenlijk verhaal met gezamenlijke ambities en gezamenlijke speerpunten ook voor de komende jaren, die ook richting kunnen geven, niet alleen voor het college straks, maar denk ik ook voor de debatten die u met uw raad kunt voeren de komende jaren. Mijn verwachting is dat het college, als dat zo meteen geïnstalleerd mag worden, dat het op basis van dit akkoord en in de samenwerking zoals ik die aan tafel heb gezien, op een hele vruchtbare periode kan rekenen. Dan rest mij op dit moment niks anders dan mijn hartelijke dank uit te spreken aan de uitgebreide en intense ondersteuning die ik van de organisatie heb mogen ontvangen, samen met de onderhandelaars. En ook mijn dank natuurlijk voor het vertrouwen dat de onderhandelaars in mij hebben gesteld.

De VOORZITTER: Ik stel u voor dat ik namens de raad ook, nu de formateur zijn werkzaamheden heeft beëindigd, hem dankzeg voor het leidinggeven aan het proces van de formatie.

(Applaus.)

De VOORZITTER: Dan zeg ik even tegen de kinderen van Roeland van der Schaaf dat het bijna zo ver is.

(Hilariteit.)

2.b: Voordracht nieuwe wethouders

De VOORZITTER: Wij komen langzamerhand tot de installatie van het college. De gebruikelijke procedure is dat ik nu de fractievoorzitters van de beoogde collegepartijen het woord geef om de wethouders, die namens hun partij worden voorgesteld, om die voor te stellen. De fractievoorzitter van GroenLinks.

Mevrouw WIJNJA (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Het is mij een enorm genoegen dat een van de eerste dingen die ik als fractievoorzitter van GroenLinks mag doen het voordragen van drie wethouders is. Dat is echt heel bijzonder en daar zijn wij allemaal ontzettend trots op. Ik draag daarom graag aan u voor als wethouderskandidaat Mattias Gijsbertsen, Philip Broeksma en Glimina Chakor.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. De fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid.

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. De Partij van de Arbeid draagt heel graag Roeland van der Schaaf en Carine Bloemhoff voor als wethouders.

De VOORZITTER: Dank u wel. De fractievoorzitter van D66.

De heer BENJAMINS (D66): Ook mij is het een eer en genoegen om namens D66 de heer Paul de Rook voor te dragen als wethouderskandidaat voor het college.

De VOORZITTER: Dank u wel. De fractievoorzitter van de ChristenUnie.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Het is mij ook een eer en genoegen om onze mevrouw Jongman voor te dragen als wethouder voor het nieuwe college.

De VOORZITTER: Ik dank u wel.

2.c: Rapport commissie Benoembaar wethouders (Reglement van Orde)

De VOORZITTER: Dan heb ik even wat formaliteiten nog met u door te nemen. Er is vooraf een commissie van onderzoek ingesteld, die de geloofsbrieven van de wethouders heeft onderzocht. Die commissie bestaat uit mevrouw De Vries, de heer Van Zoelen en voorzitter de heer Brandenburg. Maar u moet die commissie nog even bekrachtigen, dus als we dat even zo doen dan is dat geregeld.

(Getrommel ter acclamatie.)

De VOORZITTER: Zij hebben de geloofsbrieven van de wethouders onderzocht, met uitzondering van de geloofsbrieven van de heer Van der Schaaf, Gijsbertsen en De Rook, want die zijn in januari reeds onderzocht. Ik geef de voorzitter, de heer Brandenburg, graag het woord.

De heer BRANDENBARG (voorzitter commissie Geloofsbrieven): Dank, voorzitter. De commissie heeft de geloofsbrieven van mevrouw Jongman, mevrouw Bloemhoff, mevrouw Chakor en de heer Broeksma onderzocht en in orde bevonden. Naar oordeel van de commissie staat niets ons in de weg om tot benoeming over te gaan.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Dan deel ik u ook nog mee dat ikzelf als voorzitter van de raad, samen met de gemeentesecretaris, met alle beoogde wethouders een integriteitsgesprek heb gevoerd.

2.d.1: Verkiezing en benoeming nieuwe wethouders

De VOORZITTER: Dan ligt op uw tafel een stembiljet. Het spreekt vanzelf, want u heeft een kolommetje voor en een kolommetje tegen. U moet dus wel even iets invullen, dus ik stel u voor om dat zo meteen te doen. Dat wil zeggen, u mag ook niks invullen, u heeft het recht om dat niet te doen, dan zijn er blanco stemmen. Als u dat heeft gedaan, dan worden de stemmen zo meteen bij u opgehaald. Er is een commissie van stemopneming, die moet worden ingesteld. Ik stel u voor om die te laten bestaan uit mevrouw Wobma, de heer Ubbens en de heer Duit. Zij zullen na de stemming de briefjes bij u ophalen, tellen en vervolgens de uitslag bekendmaken. Er zijn 43 stembiljetten uitgedeeld. Ik heb u gezegd dat de heer Bakker met berichtgeving afwezig was, dat geldt ook voor mevrouw Van Nieuwenhout. Er worden 43 stemmen uitgebracht. Als u klaar bent, dan laten wij de stembiljetten ophalen en dan schors ik de vergadering totdat de commissie alles bij elkaar op heeft geteld.

(Schorsing)

De VOORZITTER: Mag ik de leden van de raad verzoeken hun plaats weer in te nemen. De vergadering is heropend. Het woord is aan de heer Ubbens.

De heer UBBENS (voorzitter commissie van stemopneming): Ja, dank u, voorzitter. Er zijn 43 formulieren uitgedeeld, daarvan zijn er 42 weer ingeleverd. Op de 42 ingeleverde formulieren is voor alle kandidaten unaniem voor gestemd. Daarmee kunnen alle kandidaten worden geïnstalleerd.

De VOORZITTER: Ik dank u wel, dat is een heldere stemuitslag.

(Applaus)

De VOORZITTER: Ik ga nu achtereenvolgens de gekozen kandidaten vragen of zij hun benoeming aanvaarden en op het moment dat zij ja zeggen, stel dat zij ja zeggen, dan vraag ik hen ook gelijk om hier achter de tafel plaats te nemen. De heer Gijsbertsen.

De heer GIJSBERTSEN (kandidaat-wethouder): Ja.

De heer VAN DER SCHAAF (kandidaat-wethouder): Ja.

De heer DE ROOK: Ja.

Mevrouw JONGMAN: Ja.

De heer BROEKSMA: Ja.

Mevrouw BLOEMHOFF: Ja.

Mevrouw CHAKOR: Ja.

2.d.2: Afleggen eed/belofte nieuwe wethouders

De VOORZITTER: Dan ga ik nu over tot de beëdiging van de wethouders en ik verzoek u allen te gaan staan. Ik lees allereerst de tekst voor en dan vraag ik achtereenvolgens aan de wethouders of zij mij willen nazeggen 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig' of 'Dat verklaar en beloof ik'.

Ik zweer of verklaar dat ik om tot wethouder benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en beloof, dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als wethouder naar eer en geweten zal vervullen.

Dan verzoek ik u zo mij na te zeggen 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig' of 'Dat verklaar en beloof ik'.

De heer GIJSBERTSEN: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer VAN DER SCHAAF: Dat verklaar en beloof ik.

De heer DE ROOK: Dat verklaar en beloof ik.

Mevrouw JONGMAN: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer BROEKSMA: Dat verklaar en beloof ik.

Mevrouw BLOEMHOFF: Dat verklaar en beloof ik.

Mevrouw CHAKOR: Dat verklaar en beloof ik.

De VOORZITTER: Hartelijk gefeliciteerd. Gaat u allen zitten.

(Applaus)

De VOORZITTER: Mijn voorstel is, geachte leden van de raad, publieke tribune, om eerst even alles wat wij te doen hebben hier tijdens de raadsvergadering af te wikkelen en daarna te zoenen, te omhelzen en wat dies meer zij.

2.e: Onderzoek geloofsbrieven van nieuw te benoemen raadsleden (Reglement van Orde)

De VOORZITTER: Want de volgende formaliteit – gaat u vooral zitten – de volgende formaliteit doet zich nu voor. Er zijn nu drie zetels in de raad opengevallen, daarvan worden er vanavond twee opnieuw ingevuld. Het gaat om mevrouw Boogaard en de heer Rebergen. Ik geef eerst de gelegenheid aan de heer Brandenbarg om aan te geven of dat allemaal wel kan.

De heer BRANDENBARG (voorzitter commissie Geloofsbrieven): Ja, voorzitter, de commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Rebergen en mevrouw Boogaard in orde bevonden en zij kunnen toegelaten worden tot de raad.

De VOORZITTER: Ik dank u wel.

2.f.1: Installatie van de nieuwe raadsleden

2.f.2: Afleggen eed/belofte nieuwe raadsleden

De VOORZITTER: Dan verzoek ik nu om de beoogde raadsleden naar voren te laten komen. U kent de procedure nu inmiddels, denk ik. Ik ga nu voor u de tekst voorlezen en dan zegt u mij straks na 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig' of 'Dat verklaar en belooft ik'. Mag ik u allen verzoeken om weer te gaan staan. De tekst luidt:

Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van de raad benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en belooft, dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of belooft dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de raad naar eer en geweten zal vervullen.

Dan verzoek ik u mij zo na te zeggen 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig' of 'Dat verklaar en belooft ik'.

Mevrouw BOOGAARD (PvdA): Dat verklaar en belooft ik.

De heer REBERGEN (ChristenUnie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De VOORZITTER: Hartelijk gefeliciteerd met uw raadslidmaatschap.

(Applaus).

3. Afscheid vertrekkend wethouder Joost van Keulen

3.a: Toespraak van de burgemeester voor de vertrekkende wethouder

De VOORZITTER: Ja, leden van de raad, dames en heren, dan zijn wij nu toe aan het afscheid nemen van de vertrekkend wethouder Joost van Keulen. De politiek is soms wreed, want het is niet de eigen keuze van Joost. Hij had graag nog een aantal jaren door willen gaan. Eerlijk gezegd, als ik ook terugkijk op de periode van het afgelopen college dan waren er meer die dat ook een goede gedachte vonden, want

wij hadden een goed college. Wij hadden een college waarin ook de karakters elkaar aanvulden, waarin ook iedereen ruimte had de dingen te doen die nodig waren. En Joost heeft ook in dat college, laat ik het maar zo zeggen, goed gedijt. Hij heeft het goed gedaan. Het was natuurlijk niet zo eenvoudig na de crisis rondom de tram om tot een nieuw college te komen, hij heeft dat gedaan. Hij zit vanaf 2007 in de stad. In 2012 werd hij wethouder. In die periode heeft hij eigenlijk ook, zoals wij allen, maar als wethouder Economische Zaken voel je dat iets meer dan anderen, heeft hij ook een periode van economische vooruitgang meegemaakt. Niet in het begin, maar vanaf 2014 zag je de eerste tekenen al een beetje aan de horizon en vanaf 2015 en 2016 ging dat echt los.

Er zijn denk ik weinig wethouders van Economische Zaken die kunnen zeggen dat er in hun periode duizenden en duizenden arbeidsplaatsen bij zijn gekomen. Nu wil ik ook niet net doen alsof het alleen maar aan Joost van Keulen is dat dit gebeurd is. Ik denk, voordat het nu straks een eigen leven gaat leiden. Maar het is wel zo dat als je kijkt naar de positie van de stad Groningen, ook in termen van werkgelegenheid, dan zijn er eigenlijk altijd drie factoren die van belang zijn om een economische groei aan te jagen. Het eerste is natuurlijk dat wij een heel belangrijk onderwijsklimaat hebben, wetenschappelijke instellingen, veel research & development, veel nieuwe ontwikkelingen en nieuwe technieken en innovaties die ontstaan en die ook weer leiden tot banen. We hebben een faciliterende overheid, en aan dat laatste punt heeft Joost ook in belangrijke mate bijgedragen om dat op een goede manier tot uitdrukking te brengen. Ik heb wel eens vaker ook tegen hem gezegd en ik zeg het ook hier, omdat ik dat ook werkelijk meen: als je het nu hebt over de positie van de gemeente ten aanzien van ondernemers dan heeft Joost op zijn geheel eigen wijze – daar gaan we het straks nog wel even over hebben, denk ik – de gemeente als het ware voor dat ondernemerschap en die ondernemers opengebrouwen. En al die verschillende elementen, die eigenlijk bij elkaar kwamen, die economische vooruitgang, dat jonge ondernemerschap wat eigenlijk hier ook in de afgelopen jaren sterk tot bloei is gekomen, samen met die faciliterende overheid, dat heeft een enorme bijdrage geleverd, denk ik, aan de groei van de werkgelegenheid en de welvaart van de stad. Want het derde aspect dat echt een steentje bijdraagt aan de economie van een stad is natuurlijk het ondernemerschap. En het ondernemerschap is in de stad altijd relatief, vergeleken met andere gemeenten, zwak ontwikkeld geweest. Je ziet dat het nu een stuk beter is geworden en ik denk dat ook de wijze waarop Joost zijn werk heeft gedaan daar in belangrijke mate toe heeft bijgedragen. Want als je kijkt hoe ondernemers op dit moment tegen de gemeente aankijken, dan heeft Joost met zijn eigen manier van relaties onderhouden... Er is natuurlijk ook veel geld gaan zitten in het faciliteren van het bedrijfsleven. We hebben middelen ingezet om het bedrijfsleven ook als het ware op weg te helpen daar waar ze een duwtje nodig hadden om werkgelegenheid te creëren en bedrijven op te bouwen, we hebben dat ook naar vermogen gegeven. We hebben de binnenstad eigenlijk in de afgelopen jaren opnieuw tot bloei zien komen. We zien ook dat het voor een deel geld is, voor een deel de economie en voor een deel ook relatienetwerken onderhouden, relaties aangaan en samenwerkingsverbanden creëren, waarmee de gemeente en ondernemers ook samen optrekken. Daar is Joost in belangrijke mate verantwoordelijk voor geweest.

Hij heeft ook veel vliegrepen gemaakt. De afgelopen jaren hebben we geprobeerd om te kijken – dat is ook een beetje trial and error en een zoektocht vanuit de gemeente – op welke manier je nu je contacten moet onderhouden, niet alleen in stad en streek, maar ook in het buitenland. Hij heeft ook in belangrijke mate bijgedragen aan de manier waarop wij ook in de Duitse corridor aan de zuidgrens van de Noordzee, met Bremen maar vooral ook met Hamburg, een goede relatie hebben opgebouwd. Zelfs zo dat ook Hamburg een aantal keren de gemeente Groningen heeft meegevraagd op hun internationale missies om, bijvoorbeeld als het gaat om waterstof, maar ook ondernemerschap in het buitenland, om daaraan bij te dragen. Dat heeft denk ik ook in belangrijke mate een positief effect op de manier waarop ook internationaal Groningen aan zijn imago heeft kunnen werken. Joost heeft leiding gegeven aan het marketingbeleid van de stad en het in de markt zetten van de stad in de afgelopen periode. Ik denk dat ik ook namens u spreek als ik zeg dat hij niet alleen vol energie, maar ook met heel veel resultaat dat werk heeft gedaan. De stad is hem daar dankbaar voor geweest. De gemeente laat hem node gaan. Tegelijkertijd is dit ook het leven, en zeker het politieke leven. En ogenschijnlijk heeft hij dat lot aanvaard.

Het is wel mooi, hij heeft wel een beetje een ruimhartiger geest gekregen om in een wat links georiënteerd college zijn bijdrage te leveren, want hij neemt namelijk afscheid op Vrouwendag, op 8 maart. Voor nu, dat afscheid gaan we nog een keer overdoen. Je krijgt dan ook je cadeau vanuit het college. Je krijgt nu het normale cadeau dat altijd aan raadsleden wordt gegeven en een bos bloemen en veel dank van ons allen.

(Applaus)

3.b: Toespraak van de nestor van de raad

De VOORZITTER: Het woord is aan de nestor van de raad, de heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (nestor van de raad): Dank u wel, voorzitter. Vijfendertig jaar en bijna negen jaar raadslidmaatschap en dan al nestor, het kan verkeren. De Asterix-en-Obelixlezers denken vanzelfsprekend aan een witgrijs klein mannetje met wandelstok. De enige overeenkomst met mij zijn de grijzende haren die ik na negen jaar raadslidmaatschap heb mogen ontvangen. Overigens hoop ik hier niet al te vaak te hoeven staan in mijn hoedanigheid als nestor, want dat zou betekenen dat er een raadslid of collegelid vertrekt, en het verloop was de afgelopen jaren best wel hoog.

Nu over naar het slachtoffer van de avond, Joost van Keulen. Ik heb de *Joost Roast* over Diftar, Airport Eelde en Paddepoel, hoe verleidelijk ook, voor vanavond maar even overgeslagen. Vanavond nemen we afscheid van een blessure-wethouder, Joost van Keulen. Een blessure-wethouder, zo werd je genoemd in het Facebook-filmpje waarin jij je afscheid bekendmaakte. 'Ik ben werkloze in wording', zei je eind december. Ondanks de zetelwinst mocht jouw VVD niet meedoen met de onderhandelingen voor een nieuw college. Je had dat wel gewild. Je zei in het duidingsdebat ook dat je daarvan uitging. Niet dat de VVD nu opeens links genoemd kon worden, zei je, maar je vindt de VVD in principe wel een progressieve partij. En de samenwerkingen met andere coalitiepartijen waren altijd ongelofelijk prettig geweest. En dat Groningen groen had gestemd, paste je ook wel, zei je. Maar nee dus, het is niet anders, reageerde jij. Zo gaat dat in de politiek. Het is soms een beetje hard, ik blijf er zelf vrolijk onder. En zo kennen we Joost. De nieuwe coalitie, overigens, noemde Joost een hele lelijke vrouw.

Je kwam in 2007 in de gemeenteraad als opvolger van Remco van Kouwenhoven. Een jonge hond en toen al, of nee, toen nog heel liberaal en dualistisch. In 2010 werd je fractievoorzitter als opvolger van Betty de Boer, die naar Den Haag vertrok. Zij had alle vertrouwen in jou en roemde jouw politiek haarscherpe gevoel, je flinke dosis humor en het vermogen om dingen goed te doorzien. Studentikoos Joost maakt graag grappen en Joost zijn grappen beperkten zich niet tot alleen de raadszaal. In de krant werd je weleens omschreven als een geboren netwerker bij wie een geslaagde grap makkelijk van de tong rolt. Hoewel die grappen ook weleens op het randje waren, en Joost kennende gingen ze volgens sommigen ook wel over het randje. In jouw tweede periode als raadslid kreeg je twee jonge honden, Arno Rutte en Max Blom, bij je in de fractie. En tijdens jullie, zo heb ik mij laten vertellen, vaak hilarische fractievergaderingen stelden jullie elkaar regelmatig de vraag 'Wie gaat het doen, wie mag er met gestrekt been in?'

In 2012 werd je wethouder. Dat was in de nasleep van de tramcrisis. De tram, zegt u dat nog iets? De coalitiepartijen D66 en SP weigerden nog langer voor de tram te betalen, waardoor er een crisis ontstond en Partij van de Arbeid en GroenLinks de coalitie verlieten. De tram weg en Joost erin voor de VVD. En nu jij vertrekt, komt de tram weer een beetje in beeld, een heel klein beetje tenminste. We gaan het zien. In het nieuwe college van 2014 kwam Paul de Rook naast je zitten en de Groningse variant van Statler en Waldorf, het illustere duo uit *The Muppet Show*, was geboren. Met grappen en grollen gaven Van Keulen en De Rook commentaar op wat er zoal in de raadszaal gebeurde. Het lag dan ook natuurlijk voor de hand dat de nieuwe wethouder Economische Zaken wordt opgevolgd door het andere lid van het duo Statler en Waldorf. Joost en zijn kompaan Paul de Rook hebben tijdens de raadsvergadering menig potje schaak gespeeld en voetbalwedstrijden gekeken. Zij waanden zich onbespied, maar de camera's van de live-uitzending registreerden het feilloos. Althans, op momenten dat de live-uitzending feilloos werkte.

Joost zijn motto is 'hop-hop' en hop-hop ging het meestal, ook met het aantal banen in de tijd dat jij wethouder was. De burgemeester verwees er al naar, ik zal dat niet helemaal gaan herhalen. Maar toch ging het niet altijd hop-hop. Je verslikte je in de plannen met Diftar, daar praten we met deze raad nog verder over. En ook bijvoorbeeld Paddepoel veroorzaakte gemor over je daadkracht. Maar de gunfactor bleef, net als je inzet, even hoog. Iedereen kon dat zien. Je was veel van huis en regelmatig ook in het buitenland. Je was als geboren netwerker een echte ambassadeur voor de Groningse economie, voor de stad Groningen.

Nu nemen we afscheid van jou. Een paar keer leek het erop dat het al eerder zou gebeuren. Want kent u die mop van Joost die naar Den Haag zou gaan? Die ging niet. Als blessure-wethouder heb je een aantal hobby's opgepakt. Je hebt bijvoorbeeld je eigen website gemaakt, joostvankeulen.nl. Zelfgemaakt, schrijf je trots op je site. Je bent beschikbaar als interim-manager, woordvoerder, gespreksleider en dagvoorzitter. Misschien zullen we jou in die hoedanigheid hier nog weleens terugzien. En sinds kort, ik zag de brillietjes al rondgaan, ben je woordvoerder van de stichting Grand Prix Assen om de Formule1 naar Assen te halen. Het is een hobby en vrijwilligerswerk, zei je daarover. Ik heb er ook wel tijd voor, want het is nu niet zo druk op het stadhuis. Mocht je toch nog tijd te veel hebben, dan heb ik straks voor jou een mooie bucketlistkalender, 365 dagen, je hebt wat in te halen de eerste anderhalve maand. Maar als het lukt, bel ons dan even wanneer je spaghetti met stokjes kan eten.

Joost schuift, zoals we weten, zijn mening niet onder stoelen of banken. Ik heb dan ook nog een paar gevleugelde uitspraken van Joost mogen verzamelen. 'Hippies, hippies everywhere, een hippie-initiatief', riep Joost, bij het zoveelste in zijn ogen linkse project, zoals bijvoorbeeld De Wandeling. Koken met overgebleven groenten van kleine supermarkten, zo omschrijft Joost veganistisch koken. Bekend en in het nieuws was Joost zijn uitspraak: 'Het probleem is alleen *Tokkies gonna Tokkie*. Mensen moeten hun afval gewoon niet op straat gooien.' Dat leverde nog een pittige discussie op met de SP-fractie. En na een botsing met een coalitiepartner schijn jij te hebben gezegd: 'Jij bent stout geweest. Tijd voor een Wiedergutmachungsgesprek.' En natuurlijk, 'Garanties krijg je alleen op wasmachines en stofzuigers', wanneer raadsleden om garanties vroegen.

Joost, we hopen dat je het straks weer ouderwets druk krijgt, met misschien wel iets meer tijd voor je gezin. Namens de hele gemeenteraad dank voor je inzet voor Groningen. Het ga je goed. Hop-hop.

(Applaus)

3.c: Afscheidstoespraak van de vertrekkende wethouder

De VOORZITTER: Het laatste woord is voor Joost.

Wethouder VAN KEULEN: Voorzitter, ik moet even met de techniek wat doen, want ik heb voor het eerst sinds jaren weer een eigen verhaal geschreven. Dank u wel, dankjewel Peter, dankjewel Amrut voor de mooie woorden. De positieve dingen waren helemaal correct en waar en de negatieve zaken daar klopte natuurlijk geen hout van, dat snapt u. Even ter correctie, Amrut. Het was niet slecht, je maidenspeech als nestor, dat komt helemaal goed, dat zie ik wel zitten. Het is Remco Kouwenhoven, niet Van Kouwenhoven. Belangrijk, dat zijn lullig zulke dingen, maar verder was het wel oké.

Ik heb hier twaalf jaar rondgelopen en ik heb aardig wat afscheidsspeeches mogen meemaken, of eigenlijk moeten meemaken, want ik weet eigenlijk als geen ander hoe buitengewoon irritant het is als je aan het einde van zo'n avond van lang vergaderen en je proeft het bier al bijna, dat je nog even moet luisteren naar zo'n meneer die eigenlijk al een beetje passé is en onderweg naar buiten. Het type dat in zo'n laatste speech voornamelijk over zichzelf praat in het verleden. Maar goed, ik heb het vaak moeten doorstaan, dus gaat u er maar even goed voor zitten zou ik zeggen .

Ik heb in die twaalf jaar tijd best wat opgestoken, denk ik, en ik wil u toch als nieuwbakken raad van deze nieuwbakken gemeente toch het een en ander meegeven. Opa vertelt en geeft wat tips, zullen we maar zeggen, hoewel dat opa vertelt na de burgemeester wellicht een beetje raar overkomt. Ik mocht inderdaad in juni 2007 hier mijn maidenspeech houden, dat was mooi. In die tijd hadden we nog een heel uitgebreide behandeling van de jaarrekening met een kwartier spreektijd. Bij een maidenspeech, u weet dat, mag niet geïnterrupteerd worden. Ik ben inmiddels wat genuanceerder geworden, u kunt zich dat misschien niet voorstellen, maar ik merkte tijdens mijn verhaal dat een aantal fracties wat rood aanliepen en er kwam wat stoom uit oren. Ik vond dat niet zo'n probleem, omdat ik voordat ik in de raad kwam eigenlijk al door een GroenLinkser een rechtse hardliner werd genoemd. Ik denk dat ik die avond volledig aan de verwachtingen heb voldaan. Nog geen drie maanden later – het was echt een andere tijd, u kunt zich dat gelukkig niet meer voorstellen – werd ik door de toenmalige griffier in een soort van val gelokt en door de toenmalige burgemeester vlak voor een interpellatiedebat gigantisch de mantel uitgeveegd, hierachter in het trappenhuis. Ik zal u de details besparen, maar het tekende wel de sfeer op dat moment hier. Er zat een soort volstrekt misplaatst superioriteitsgevoel bij de coalitiepartijen. Er was geen respect voor andere meningen. Je mening maakte ook of je goed of fout was. Je had goede mensen, die waren dan links, en slechte mensen, die waren rechts. Ik zat in het slechte kamp, zullen we maar zeggen. Ik heb me

indertijd er wel over verbaasd dat partijen die tolerantie prediken eigenlijk heel intolerant kunnen handelen. Net zoals ik me heb verbaasd over hoe verschillend mensen kunnen zijn voor de camera en achter de camera. Ik heb me eigenlijk voorgenomen om daar nooit aan mee te doen en ik hoop dat me dat gelukt is. Ik heb een keer, dat was echt heel erg, tegen een wethouder moeten zeggen: 'Ik wil niet dat je zo tegen me praat, want je bent mijn moeder niet.' Inge was daarbij. Dat soort overleggen waren dat. Dames en heren, het is aan u om ervoor te zorgen dat dat niet terugkomt. Ik ben er namelijk van overtuigd dat die cultuur – en die cultuur zit in u en in mensen – ertoe geleid heeft dat er een proces van cultuurverandering op gang is gekomen, dat was ook vreselijk eigenlijk. En uiteindelijk dat het college daarop geklapt is. Het is niet goed voor de stad, het is niet goed voor het beeld van de stad en het is ook niet goed voor de draagkracht van het politieke bestuur. Dus, waakt daarvoor. Tip een van opa vertelt: 'Tou eem hé.' Uiteindelijk bent u namelijk allemaal stuk voor stuk hier omdat u het beste voor heeft, vanuit uw eigen perspectief, met de stad en de Stadjes. Of u nu gaat zingen in de kerk of voor het zingen de kerk uitgaat, of u nou Ton van Kesteren – overigens Ton, reserve-VVD'er genoemd worden door Jimmy Dijk is het mooiste compliment dat je kunt krijgen. Overigens is Jimmy Dijk erg scheutig altijd met complimenten. Hij noemde mij ooit 'lakei van het grootkapitaal'. Nou, dat is een ongelofelijke geuzennaam Jimmy, ga zo door. Of Ton van Kesteren of Kirsten de Wrede, Kirsten 'Eiwittransitie' de Wrede bent, u heeft allemaal het beste voor met de stad. Dat is wat u bindt, dat is wat u gemeen heeft met elkaar. Mijn tip aan u is ook: onthoudt dat als u straks weer eens ruzie heeft.

Tip twee, er bestaat geen verband, op geen enkele manier, tussen de grootte van je fractie en de kwaliteit van je mening. Goed onthouden, vooral voor de grotere fracties.

Ik heb ondanks dit alles indertijd enorm genoten van het oppositie voeren. Ik was wel bezig, want ik had er een fulltime baan bij, altijd gedaan. Doe dat ook vooral. Tip drie is: get a job. Dames en heren, een gemeenteraadslidmaatschap is geen baan. Dat doe je erbij. Je moet feeling houden met wat er echt aan de hand is en dat doe je gewoon in een baan. Het gemeenteraadslidmaatschap is wat mij betreft altijd een hele vreemde hobby geweest. Op verjaardagen heb ik het ook altijd uitgelegd als een afwijking of een handicap.

Dan merk je ook eigenlijk dat de politiek een hele slechte naam heeft deels. Mensen snappen het niet zo goed, zien niet goed wat er gebeurt en ik denk dat het maar ten dele terecht is. Politiek is echt mensenwerk. U merkt dat we nu bij de afdeling clichés komen. Maar het is wel waar, een fractie of een coalitie of een partij is niet meer dan een verzameling mensen, en de meeste mensen hebben toch over het algemeen het beste met de mensen voor. Ik ben dus ook van de afdeling: 'Wat u zaait, zult u ook oogsten.' Het betekent dat als je zelf normaal doet en geen mensen besodemiert, dat anderen ook niet de neiging hebben om jou te besodemieteren. Dat is best goed gelukt de afgelopen twaalf jaar. Ik heb er wel eens over nagedacht, het is eigenlijk maar drie keer gebeurd dat ik me hier in deze zaal echt gepiepeld voelde. Dat valt heel erg mee, dus volgens mij valt het best wel mee met de stand van de politiek, in ieder geval hier in de stad. Dus tip vier is: 'U zult oogsten wat u zaait.'

Sinds 2012 zat ik hier dan, toen was er nog een soort van verhoging. Ik snap inmiddels wel waarom er echt verbouwd moet worden, ik hoop u ook. Het was even wennen voor iedereen. Ik ben nooit de politiek ingegaan omdat ik daar een baan van wilde maken. Het beste bewijs daarvoor overigens is dat ik lid ben geworden van de VVD in Groningen. Maar na die chaotische periode in 2012, die leidde tot de val van het college, kreeg ik die kans en je bent echt gek als je die kans niet grijpt, want het is een fantastische baan. Het motto was van Pippi Langkous indertijd: 'Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan.' Of dat het geval is geweest, dat is niet aan mij om te beoordelen. Ik vond het wel ingewikkeld in het begin, want je mag niet meer interrumpen als je hier zit. Dat is best wel leuk als je in de raad zit, maar dat mag hier niet. Gelukkig heb ik van Rosita van Gijlswijk geleerd dat er allerlei manieren voor zijn om dat te omzeilen. Dus bij deze aan alle voorzitters van elke vergadering waar ik ooit in zat, sorry voor het commentaar terwijl de microfoon uitstond. Ik beloof oprecht, en dat kan ik rustig zeggen vanavond, dat ik dat nooit meer zal doen.

Ik heb er in ieder geval van genoten, behalve op maandag. Maandagen op het stadhuis, dat is echt vreselijk. Sterkte daarmee, dat wens je je ergste vijand niet toe. Ik vond dat echt dramatisch, maar goed. Verder heb ik genoten. Ik heb namens de hele stad, namens jullie allemaal, de hele wereld rond mogen reizen. Overal hetzelfde praatje mogen houden. Ik heb de binnenstadvisie mee mogen ontwikkelen; het ondernemersklimaat mogen normaliseren; het Stadsbeheer op waterstof mogen zetten; generatiepacten mogen sluiten; het Q-link-bussysteem mogen ontwerpen en bedenken; de Zuidelijke Ringweg door de

raad mogen loodsen... Kent u trouwens dat verhaal? Sorry, Paul, sorry. In de vorige collegeperiode zegt Paul 'Joh, ik wil graag verkeer doen. Ik zei 'Joh, waarom zou je dat doen?' 'Nou ja,' zegt hij, 'weet je, dat is nog even die Zuidelijke Ringweg...

Wethouder DE ROOK: We lopen heel erg uit de tijd, heb ik het idee.

Wethouder VAN KEULEN: Hij sprak de onvergetelijke woorden: 'Joh, die Zuidelijke Ringweg, dat is nog een halfjaar een beetje gedoe en dan gaat het de uitvoering in, dus dan zijn we ervan af!' Schitterend, schitterend. Nog bedankt daarvoor Paul.

Ik heb de stad als start-up en it-stad mogen neerzetten; lintjes mogen knippen dat het een lieve lust was; het evenementenbeleid mogen ontlinksen; een feestje van 200.000 euro mogen geven in Hamburg; ik heb gespeecht op de zesenvertigste verdieping van het stadhuis van Tokyo, enzovoort, enzovoort. Het was heerlijk, maar het is nu ook echt genoeg.

Afscheid nemen is nooit leuk, zeker niet in deze omstandigheden. Het is niet zozeer omdat je wat afsluit of omdat je je auto met chauffeur kwijtraakt of zo, maar meer omdat je je toch op de een of andere manier gaat hechten aan de mensen om je heen en omdat je daar dus een volstrekt andere relatie mee krijgt. En dat is jammer.

Ik wil dus ook mijn toch wel briljante staf bedanken. Ze hebben mij per slot van rekening zes jaar lang in de benen gehouden onder de bezielende leiding van de immer scherpe en onvergetelijke Petra Maaskant. Als er iemand is die de maandagen nog enigszins draaglijk maakte, dan was zij dat, en daarmee doe ik haar tekort, maar dat is wel zo. Ze is aan vakantie toe, ze heeft een griepje en dat is ook begrijpelijk, want ze heeft geloof ik al het werk voor jullie gedaan de afgelopen weken. Dus ongelofelijk bedankt en ik weet dat je kijkt, dus top. Dan ga ik nu een aantal mensen noemen, het is een hele lange rij, dus het is net alsof ik heel veel personeel heb versleten de afgelopen jaren, maar ik heb niet de indruk dat dat helemaal waar is. Ik ben immers niet Karin Dekker. Dus: Martine, Laura, Stefan, Eddy, Mirjam, Derk, Natasja, Floor, Linda, Vinra en uiteraard Heleen, allemaal mensen die mij de afgelopen jaren in de benen hebben gehouden. Als het ze bij mij gelukt is, dan lukt het ze bij jullie ook jongens, wees niet bang. Dank ook aan de rest van de ambtelijke organisatie. We hebben heel veel bereikt, heel veel om trots op te zijn. We hebben veel gelachen. Eerlijk is eerlijk, ik kon soms ook wel janken om wat je me nou weer had geflikt, maar goed, dat genoeg was ongetwijfeld wederzijds. In het bijzonder, onthoudt u dat ook alstublieft, bedank ik de dames en heren van Stadsbeheer in hun oranje pakken, die iedere dag keihard werken en ervoor zorgen dat onze stad er netjes bijligt. Dat zijn de belangrijke mensen in onze stad, die doen het echte werk, zeg ik altijd maar. Mijn partijgenoten, even in het kader van de diversiteit dames en heren. Geen enkele fractie heeft 75% vrouwen. Gewoon even om het te vermelden. Daarom inderdaad ook de bewuste keuze voor mijn afscheid op Vrouwendag, u snapt dat. De bodes, tip vierehalf is dat overigens. Vergeet nooit de bodes te bedanken. Een stille kracht hier op het stadhuis, ongelofelijk belangrijke mensen. Deze tip kwam helaas te laat voor Ton Schroor, maar ik weet dat hij zich enorm schuldig voelt hierover. Hij vraagt om vergeving en het was echt niet zo bedoeld. Dank, dames en heren. Ik wil de raad bedanken, vooral de vorige, want wij hebben natuurlijk niet zo heel veel gedaan. Maar het was mooi, ik heb genoten van de debatten, ik heb genoten van de vrijheid die ik kreeg van u, met name binnen het economisch domein. Ik wil dank zeggen aan alle mensen met wie ik de afgelopen jaren heb mogen samenwerken, vooral buiten het stadhuis. De ondernemers. We hebben kunstenaars die potloden hebben geprojecteerd op een toren. Mensen uit het A-kwartier. Mensen uit andere wijken waarmee ik heb samen mogen werken. En iedereen die ik vergeet, bedankt. Ik ga mijn vrouw nu even niet bedanken, dat doe ik op 8 maart, Internationale Vrouwendag. Ze is er ook niet, maar u snapt ook dat ik dit niet allemaal had kunnen doen zonder haar steun. Voorzitter, eigenlijk bedank ik de stad voor de kansen die ik heb gekregen en ongetwijfeld nog ga krijgen en de mooie dingen die ik nog mag gaan doen. #HupAssen bijvoorbeeld. U weet het, ik ben van de regionale samenwerking. Ik verwacht vele selfies vanavond. Het spul ligt klaar boven. Ik weet ook dat het volstrekt tegennatuurlijk is, maar ik ga vanavond hier niet het licht uitdoen. Ik moet morgen heel erg vroeg naar dat andere circuit voor een Rehwinkeltje, de kenners weten wel wat ik daarmee bedoel.

Dames en heren, dat was het dus wat mij betreft. Ik heb inmiddels aardig wat steden bezocht en wat van de wereld mogen zien. Mijn laatste tip voor u – en geloof me, ik kan het weten – mocht u ooit in de verleiding komen om te vertrekken, bedenk dan eerst: 'Er gaat niets boven Groningen'. Dank u wel.

(Applaus)

4. **Sluiting**

De VOORZITTER: Wij gaan met elkaar naar een etage hoger, daar staan een hapje en een drankje. De vergadering is gesloten.

(Sluiting 22.50 uur).